

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm; given Stockholms slott den 1 mars 1935.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Lag
om kommunalstyrelse i Stockholm.

Häri genom förordnas som följer:

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Stockholms stad utgör en kommun. Om kommunalförbund är särskilt stadgat.

Råder osäkerhet beträffande gränsen för kommunens område, förordnar Konungen angående gränsens rätta sträckning. Om ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

2 §.

Medlem av kommunen är envar, som är där mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara mantalsskriven i kommunen, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är taxerad till allmän kommunalskatt att utgå till staden.

3 §.

Kommunen äger att själv, efter vad i denna lag närmare bestämmes, vårda sina gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan.

Angående vården om kyrkliga angelägenheter samt folk- och fortsättnings-skoleväsendet är särskilt stadgat.

4 §.

Vad staden samfällt tillhör i fastighet, rörligt kapital eller inkomstgivande rättighet skall, där ej annorlunda är stadgat, användas för stadens gemensamma behov och förvaltas på sätt i denna lag sägs. Det som härflyter av sådan egendom ävensom medel, vilka tillkomma staden från staten eller eljest, skall anses såsom inkomst till täckande av stadens gemensamma utgifter.

5 §.

För anskaffande av medel, som utöver de i 4 § omförmälda inkomsterna erfordras för bestridande av stadens utgifter, äger kommunen beskattningsrätt enligt vad i denna lag stadgas.

6 §.

Om utfärdande för staden av ordningsstadganden, byggnadsordning, hälso-

vårdsstadganden och brandordning samt om deras upprätthållande är särskilt stadgat.

7 §.

Kommunens beslutanderätt utövas av stadsfullmäktige. Ej må stadsfullmäktige med verkställighetsåtgärder av något slag eller med förvaltning av penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning samfällt och omedelbart sig befatta.

Förvaltning och verkställighet tillkomma, under överinseende av överstahållarämbetet och ledning av stadskollegiet, stadens nämnder (styrelser, direktioner, utskott) eller för särskilda förvaltnings- eller verkställighetsbestyr utsedda personer.

2 kap. Om stadsfullmäktige.

8 §.

Stadsfullmäktiges antal är etthundra.

9 §.

Rösträtt vid val av stadsfullmäktige tillkommer envar inom staden mantalsskriven man eller kvinna, som är svensk undersåte samt senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder. Varje röstberättigad äger en röst.

Sådan rösträtt må dock ej utövas av den, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;
- d) i avseende å honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år; eller
- e) är på grund av ådömd straffpåföljd utesluten från ovannämnda rättighet.

Den omständigheten, att endera av äkta makar saknar rösträtt eller är från dess utövning utesluten, inverkar ej på den rösträtt, som tillkommer den andra maken.

10 §.

Om upprättande av röstlängd och om röstlängdens bindande verkan stadgas i kommunala vallagen.

11 §.

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

Stadsfullmäktig kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd; eller

e) är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan.

Följande personer må icke vara stadsfullmäktige: överståthållaren, underståthållaren och polismästaren, annan ämbetsman, tjänsteman eller betjänt vid överståthållarämbetet, stadsfogde och hans biträden samt allmän åklagare i staden, ej heller tjänsteman eller betjänt, som är anställd vid stadens drätsel eller annat dess förvaltande verk och är för sin befattning redovisningsskyldig.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara stadsfullmäktig än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppger hinder, vilket godkännes av flertalet bland övriga fullmäktige; eller

d) vid valet den som de fyra senaste tjänstgöringsåren, det år då valet sker inberäknat, tjänstgjort såsom stadsfullmäktig.

12 §.

Stadsfullmäktige väljas för fyra år (tjänstgöringsår), räknade från och med den 1 april det år, då valet skedde.

Om val av stadsfullmäktige i anledning av ändring i kommunal indelning är särskilt stadgat.

13 §.

För val av stadsfullmäktige skall staden indelas i valkretsar. Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.

Vid valkretsindelning iakttages, att varje krets kommer att utse minst tio, högst tjugufem stadsfullmäktige efter den beräkningsgrund, att i allmänhet inom varje krets en stadsfullmäktig utses för varje befolkningstal motsvarande en hundradel av stadens folkmängd; att varje valkrets skall kunna omslutas med en sammanhängande gränslinje; att territoriell församling, där så ske kan, lämnas odelad och icke i något fall delas på flera än två kretsar; samt att antalet fullmäktige för hela staden, i den mån det utan olägenhet kan ske, fördelas lika på de särskilda valkretsarna.

Om indelning i valkretsar jämte antalet fullmäktige för varje valkrets äga, efter därom av magistraten uppgjort förslag, stadsfullmäktige göra framställning hos överståthållarämbetet. Utan föregående framställning må överståthållarämbetet förordna om sådan indelning, sedan tillfälle beretts stadsfullmäktige att avgiva yttrande i ärendet. Beslut om indelning i valkretsar skall meddelas senast två månader före ingången av kalenderåret näst före det, under vilket val skall enligt indelningen äga rum.

14 §.

Val av stadsfullmäktige skall förrättas i mars månad å dag, som magistraten utsätter.

Kallelse till valförrättningen skall utfärdas av magistraten och kungöras minst åtta dagar förut genom offentligt anslag å rådhuset och kallelsens införande i den tidning, däri överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas. I kallelsen skola, jämte antalet av dem som skola väljas inom varje valkrets, dagen och tiderna för valet angivas samt, särskilt för varje valdistrikt, valstället noggrant utsättas.

Om valdistrikt samt vals förrättande och avslutande så ock om förfarandet, när stadsfullmäktig avgår före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, stadgas i kommunala vallagen.

15 §.

Stadsfullmäktige välja varje år vid första sammanträdet bland sig en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande för tjänstgöringsåret. Underrättelse om dessa val, med angivande av de valdas namn och post-adress, skall ofördröjligen insändas till överståthållarämbetet för intagande i ämbetets kungörelser.

Äro både ordföranden och vice ordförandena hindrade att inställa sig vid stadsfullmäktiges sammanträde, äga stadsfullmäktige utse annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Den tillstädesvarande stadsfullmäktig, som längsta tiden innehaft uppdraget, eller, där två eller flera stadsfullmäktige lika länge tjänstgjort i befattningen, den av dem, som är till levnadsåren äldst, för ordet, till dess ordförande blivit vald.

16 §.

Stadsfullmäktigsammanträde skall hållas i stadshuset eller å annat ställe, som för sådant ändamål blivit av stadsfullmäktige särskilt bestämt.

17 §.

Ordinarie sammanträden skola av stadsfullmäktige hållas i april månad å första helgfria dag samt i övriga månader med undantag av juli och augusti å dag, som fullmäktige äga bestämma.

Vid sammanträde i december månad fastställes stadens utgifts- och inkomststat och anställas val till de befattningar inom kommunen, vilka vid årets slut bliva lediga, ävensom av revisorer och, där så finnes erforderligt, revisorssuppleanter.

Extra sammanträde hålles, när överståthållarämbetet därom förordnar eller stadskollegiet eller de flesta av stadsfullmäktige sådant äska eller ordföranden finner det nödigt.

18 §.

Kallelse till stadsfullmäktigsammanträde utfärdas av ordföranden eller vid hinder för honom av förste eller, om jämväl han är hindrad, av andre vice ordföranden. Kallelsen, vilken skall utfärdas skriftligen och innehålla bestämd uppgift om tid och ställe samt, såvitt möjligt är, även om överläggningsämnen för sammanträdet, skall senast söckendagen före sammanträdet delgivas envar stadsfullmäktig.

En vecka före sammanträdet eller, om saken ej tål sådant uppskov, senast söckendagen förut bör tillkännagivande om sammanträdet, med uppgift å de ärenden, som därvid skola förekomma, införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas. Den omständigheten, att tillkännagivande ej blivit infört i tidning, utgör ej hinder för sammanträdets hållande.

Överståthållarämbetet skall särskilt skriftligen underrättas om sammanträde.

19 §.

Stadsfullmäktige må ej företaga ärende eller besluta däri, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är tillstädesvarande fullmäktig enligt stadgandet i 51 § andra stycket hindrad att delta i visst ärende, utgör ej den omständigheten, att till följd därav antalet av de deltagande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, hinder för ärendets företagande.

Ordförande eller ledamot, som utan anmält, av stadsfullmäktige godkänt hinder avhåller sig från sammanträde, skall böta till stadens kassa två kronor och dubbelt så mycket, om sammanträdet måste i anseende till de närvarandes fåtalighet inställas eller upplösas.

20 §.

Varje stadsfullmäktig äger en röst.

Vid stadsfullmäktigsammanträde äger överståthållaren eller, vid hinder för honom, underståthållaren att vara tillstädes och delta i överläggningarna, men ej i besluten. Sådan rätt tillkommer jämväl revisor vid granskning av den av honom avgivna revisionsberättelsen.

Borgarråd skall, ändå att han icke är stadsfullmäktig, närvara vid fullmäktiges sammanträden, där ej förfall, som av fullmäktige godkännes, föreligger, och äger därvid att delta i överläggningarna och framställa förslag samt få sin mening i protokollet antecknad, men ej att delta i besluten.

21 §.

Stadsfullmäktige äro skyldiga att, efter sakens beskaffenhet, antingen meddela yttrande eller fatta beslut över alla de frågor, vilka blivit av högre myndighet eller av magistraten hänskjutna till dem.

Det tillkommer ock stadsfullmäktige att meddela beslut i ärenden, som av stadens nämnder blivit på grund av deras uppdrag underställda fullmäktiges prövning, ävensom i fråga, som väckts genom motion av borgarråd eller fullmäktig.

22 §.

De ärenden, som företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skola förut vara vederbörligen beredda av stadskollegiet och den stadens nämnd, dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, samt, om ytterligare beredning prövas erforderlig, av en eller flera särskilt utsedda personer.

Där ärende, som beretts annorledes än av drätselnämnden, avser avhändande eller inköp av fast egendom eller därifrån härflytande rättighet eller eljest är av särskild vikt för stadens ekonomi, skall tillfälle lämnas nämnden att avgiva yttrande däröver, innan ärendet företages till avgörande av stadsfullmäktige.

Val må dock av stadsfullmäktige förrättas utan föregående beredning. Fordrar ärende skyndsamt handläggning, är beredning ej heller nödig beträffande förslag, i vilket samtliga tillstädesvarande fullmäktige instämma.

23 §.

För varje stadsfullmäktigsammanträde upprättas och anslås i sammanträdesrummet en föredragningslista, som upptager främst de frågor, om vilka Konungen infordrat fullmäktiges yttrande; därefter de ärenden, som uppskjutits från ett föregående sammanträde; vidare de av överståthållarämbetet eller magistraten framställda förslag; och slutligen övriga på fullmäktiges handläggning eller beslut ankommande ärenden, i den ordning ordföranden med avseende å ärendenas vikt eller behovet av deras skyndsamma avgörande finner skäligt bestämma.

Uppstår fråga om visst ärendes föredragande i annan ordning än den på listan angivna, gäller därom vad stadsfullmäktige besluta.

24 §.

Kan ärende, som handlägges å stadsfullmäktigsammanträde, icke å den utsatta dagen bringas till slut, skall sammanträdet fortsättas å annan dag. Om sammanträdet fortsättande skall, därest fullmäktige så besluta, kallelse i vanlig ordning utfärdas. Beslutes icke sådan kallelse, har ordföranden att, innan sammanträdet upplöses, bestämma och för de närvarande tillkännagiva tid för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, gäller vad därom är särskilt stadgat.

Begäres vid ärendes behandling å stadsfullmäktigsammanträde bordläggning av ärendet och förenar sig minst en tredjedel av de närvarande därom, skall ärendet uppskjutas till annan dag, som ordföranden har att bestämma och i vanlig ordning kungöra.

Bordläggning må ej, såvida icke beslut därom fattas med vanlig röstövertikt, ske i fråga om val eller mera än en gång i samma ärende.

25 §.

Ordföranden åligger att å stadsfullmäktigsammanträde framställa ärendena till överläggning samt att tillse, att ej andra frågor företagas till avgörande än de som finnas angivna i kallelsen till sammanträdet.

Fråga, som fordrar skyndsamt handläggning och vars upptagande samtliga närvarande fullmäktige medgiva, må, ändå att den ej angivits i kallelsen, med iakttagande av vad i 22 § är stadgat företagas till avgörande å sammanträdet.

26 §.

1 mom. Sedan överläggningen i ett ärende förklarats avslutad, framställer ordföranden proposition så avfattad, att den kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden tillkännagiver därefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och befäster detsamma, där ej omröstning begäres, med klubbslag.

Begäres omröstning, skall den verkställas efter upprop och utom vid val ske öppet. Där ej för särskilda fall annorledes stadgas, bestämmas utgången genom enkel pluralitet av de avgivna rösterna. Falla rösterna lika för olika meningar, skiljer vid val lotten mellan lika rösttal, men verkställs i övriga fall ny omröstning med slutna sedlar, varvid, före dessas öppnande, en sedel avlägges, för att, där rösterna även nu bliva lika, bestämman beslutet. Vid omröstning för tillsättande av tjänstebefattning skall förfaras såsom vid val.

Vägrar ordföranden att framställa proposition å gjort yrkande, skall han, såvida någon ledamot det äskar, till stadsfullmäktiges avgörande hänskjuta frågan, om yrkandet må till prövning upptagas.

Om val av stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande stadgas i 15 §, om val av borgarråd i 39 §. Val i stadsfullmäktige av övriga ledamöter i stadskollegiet, jämte ersättare för dem, samt av ledamöter och suppleanter i drätselnämnden eller i annan stadens nämnd, för vilken sådant är särskilt föreskrivet, ävensom av revisorer och revisorssuppleanter, som avses i 51 §, så ock av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande av stadsfullmäktige, skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökad med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat:

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

e) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

3 mom. Beslut om beviljande av anslag skall tillika innefatta, huruvida anslaget skall utgå av tillgängliga medel eller erforderligt belopp skall uttaxeras eller upplånas.

27 §.

Efterskänkande av oguldna stadsutskylder må, där fråga ej är om antagande av ackord, av stadsfullmäktige beslutas allenast där, efter prövning av varje särskilt fall, verkligt ömmande omständigheter befunnits föreligga.

28 §.

1 mom. Stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande äro icke i denna sin egenskap berättigade att uppbara arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för sådana, som förorsakas av representationsuppgifter, där dylik ersättning finnes erforderlig och av stadsfullmäktige medges. Stadsfullmäktige må för ett år i sänder besluta, att ersättningen skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräkneliga kostnader av nämnda art.

2 mom. Där det finnes av behovet påkallat, äga stadsfullmäktige besluta, att annan ledamot av stadskollegiet än borgarråd, ävensom vald ledamot av drätselnämnden eller annan stadens nämnd eller av beredning, så ock revisor skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente med högst fem kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Stadsfullmäktige må ock besluta, där kommunikationsförhållandena anses sådant kräva och väglängden mellan ledamotens eller revisorns hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än fem kilometer, att reseersättning skall utgå till ledamoten eller revisorn. Denna ersättning må icke överstiga hälften av belopp, beräknat efter lägsta avgift för automobil eller hästskjuts, där icke järnväg, spårväg eller omnibus är att tillgå eller fartygs-lägenhet begagnas, ej heller överstiga avgiften för tredje klass plats på järnväg eller plats i spårvagn eller omnibus, där något av dessa fortskaffningsmedel finnes, eller för salongsplats på fartyg, där resan såmedelst sker.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i stadens angelägenhet företages utom staden av person, som sägs i första stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, utgå efter annan grund, än nu är sagt.

3 mom. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 2 mom., må efter stadsfullmäktiges bestämmande för med uppdraget förenat besvär utgå arvode till annan ledamot av stadskollegiet än borgarråd ävensom till ledamot av drätsel-nämnden eller annan stadens nämnd eller av beredning, där han efter särskilt uppdrag utför arbete av väsentligt större omfattning än övriga ledamöter, så ock till revisor. Arvodet skall till beloppet bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålen omfattning och art kan anses skäligt, ej heller bestämmas med hänsyn till den inkomst av tjänst, yrke eller näring, som uppdragets innehavare genom dess fullgörande går förlustig.

4 mom. Där eljest i lag eller författning föreskrift meddelas om arvode eller annan ersättning åt innehavare av kommunalt uppdrag, skall vad sålunda finnes särskilt stadgat lända till efterrättelse.

29 §.

Framställningar och utlåtanden, vilka från stadsfullmäktige avgivas till Konungen, skola insändas till överståthållarämbetet, som dem, åtföljda av eget utlåtande, vidare befordrar.

30 §.

Finna stadsfullmäktige sig vid behandlingen av något ärende vara i behov av upplysningar från andra myndigheter inom staden än stadens nämnder eller beredningar, må fullmäktige vända sig till överståthållarämbetet med begäran om sådana upplysningars meddelande eller infordrande.

31 §.

Stadsfullmäktige skola antaga sekreterare, vilkens åligganden bestämmas i de föreskrifter, som fullmäktige för honom utfärda.

32 §.

Vid stadsfullmäktigsammanträde skall föras protokoll, av vilket framgår, vilka fullmäktige varit närvarande, och som upptager för varje ärende överläggningsämnet och beslutet, med angivande huruvida och i vilken ordning omröstning företagits.

Justering av protokollet verkställas senast fjorton dagar efter sammanträdet å tid, som ordföranden bestämmer och vid sammanträdet tillkännager, av ordföranden jämte minst två därtill för varje gång av fullmäktige utsedda närvarande ledamöter. Justering må ock verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde. Protokollet underskrives, med anteckning om justeringen, av ordföranden och de utsedda justeringsmännen eller, där justeringen verkställts av fullmäktige, minst två vid sammanträdet närvarande ledamöter.

Det justerade protokollet skall därefter å förut kungjord dag offentligen uppläsas.

Protokollen med tillhörande handlingar och bilagor skola bevaras på sätt och å ställe, som fullmäktige bestämt, med iakttagande av föreskrifterna i arkivstadga, som utfärdas av Konungen.

33 §.

Den som vid stadsfullmäktigsammanträde deltagit i avgörandet av ärende äger anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den närmare utvecklas, avfattas skriftligen och avgivas sist vid justeringen av protokollet.

34 §.

Stadsfullmäktiges beslut skola, så snart de blivit justerade, skriftligen delgivas överståthållarämbetet. För övrigt äger envar att taga avskrift av protokollet och att få avskriftens riktighet bestyrkt.

35 §.

Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga; dock må fullmäktige för visst ärende besluta, att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar.

Ordföranden vakar över ordningen vid stadsfullmäktigsammanträde samt kan varna och, efter förutgången varning, låta utvisa envar, som förhåller sig oskickligt. Uppstår oordning, som ordföranden icke kan avstyra, äger han upplösa sammanträdet.

3 kap. Om stadskollegiet och stadens nämnder.

36 §.

I staden skall finnas ett stadskollegium.

37 §.

Stadskollegiet tillhör att å stadsfullmäktiges vägnar leda förvaltningen av stadens angelägenheter. För sådant ändamål har stadskollegiet:

att med uppmärksamhet följa förvaltningen i alla dess grenar;

att utan tidsutdräkt göra de framställningar och förslag hos fullmäktige eller vidtaga de åtgärder i övrigt, som härvid finnas påkallade;

att tillse, det ärenden, i vilka fullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, varda, innan de till handläggning där förekomma, underkastade erforderlig utredning, ävensom att till föredragning i stadsfullmäktige bereda dylika ärenden och däri avgiva yttranden; samt

att å fullmäktiges vägnar övervaka verkställigheten av fullmäktiges beslut.

Stadskollegiet äger att från stadens nämnder, beredningar eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande erfordras, och tillse, att sådana utan onödigt dröjsmål avgivas, ävensom att hos överståthållarämbetet göra framställning om upplysningars meddelande eller infordrande på sätt för stadsfullmäktige är i 30 § medgivet.

Instruktion för stadskollegiet fastställas av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

38 §.

Stadskollegiet utgöres av

- a) stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande,
- b) minst tre, högst sex borgarråd samt
- c) ytterligare nio ledamöter.

39 §.

Borgarråden väljas av stadsfullmäktige för en tid av sex år. Till borgarråd må allenast utses personer med synnerlig insikt och erfarenhet i kommunala förvaltningsfrågor eller eljest i allmänna värv. Skola samtidigt flera borgarråd tillsättas, anställas, där så äskas eller omröstning begäres, särskilt val av varje borgarråd.

Begäres omröstning, skall sådan verkställas, och är den vald, som därvid erhållit minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Uppnår ej någon sagda rösttal, skall valet uppskjutas till en följande dag. Vid den nya omröstning, som då anställas, må endast ifrågakomma de två, som vid

första omröstningen erhållit de flesta rösterna, eller, om flera än två erhållit högsta rösttalet eller jämte den, som fått de flesta rösterna, flera än en erhållit näst högsta rösttalet, samtliga dessa, och är den vald, som vid den nya omröstningen erhållit flesta rösterna; mellan lika rösttal avgör lotten.

Avgår borgarråd före den bestämda tjänstgöringstidens utgång, skall befattningen så snart ske kan återbesättas; för tiden intill dess nytt val skett ävensom vid tjänstledighet för borgarråd äge stadskollegiet utse någon bland sina ledamöter att uppehålla tjänsten.

Borgarråd åtnjuter årsarvode, som av stadsfullmäktige bestämmes. Med befattningen såsom borgarråd må icke utan stadsfullmäktiges medgivande förenas annan befattning i statens eller kommunens tjänst eller annat jämförligt allmänt eller enskilt uppdrag.

De i 38 § c) omförmälda ledamöterna av stadskollegiet jämte lika många ersättare för dem skola stadsfullmäktige årligen bland sig välja å första sammanträdet i april månad för tiden intill nästa val. Sker ej valet proportionellt, skall bestämmas den ordning, i vilken ersättarna skola inkallas till tjänstgöring.

Om skyldighet för borgarråd och i 38 § c) omförmälda ledamöter av stadskollegiet att vid varaktigt förfall avgå samt om ersättares inkallande gälle vad i kollegiets instruktion är stadgat.

40 §.

Stadsfullmäktiges ordförande och båda vice ordförande utöva i denna egenskap enahanda befattningar i stadskollegiet.

Överståthållaren eller, vid hinder för honom, underståthållaren äger övervara stadskollegiets sammanträden och deltaga i överläggningarna, men ej i besluten.

Den hos stadsfullmäktige anställde sekreteraren tjänstgör i sådan egenskap jämväl hos stadskollegiet.

41 §.

Borgarråden föredraga i stadskollegiet de ärenden, som på kollegiets handläggning ankomma; dock må kollegiet, där särskilda omständigheter föranleda undantag beträffande visst ärende eller viss grupp av ärenden, bestämma annan ordning för föredragningen. Angående ärendenas fördelning mellan borgarråden gälle vad i stadskollegiets instruktion stadgas. Att borgarråd utses till ordförande i vissa nämnder sägs i 43 §.

42 §.

I staden skola finnas en drätselråd och en fattigvårdsnämnd; genom instruktioner, som fastställas av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag, bestämmes för dessa nämnder antalet ledamöter och suppleanter.

För annan stadens nämnd skall, där ej annorlunda är särskilt stadgat,

förslag till instruktion upprättas av stadsfullmäktige och underställas överståthållarämbetets prövning.

Nämnd åligger att i avseende å sitt verksamhetsområde lämna överståthållarämbetet sådana upplysningar, som av ämbetet äskas.

43 §.

1 mom. Stadskollegiet utser bland borgarråden ordförande i drätsel-nämnden och fattigvårdsnämnden samt, där ej annat är föreskrivet, i övriga stadens nämnder.

Till ordförande i drätsel-nämnden och fattigvårdsnämnden utses de borgarråd, vilkas föredragningsskyldighet skall omfatta de till dessa nämnder hörande ärenden. Vid val av borgarråd till ordförande jämväl i övriga nämnder skall stadskollegiet taga hänsyn till stadgad fördelning av borgarrådens föredragningsskyldighet. Den som jämlikt 39 § blivit av stadskollegiet utsedd att i borgarråds ställe uppehålla hans tjänst utövar jämväl hans befattning såsom ordförande i nämnd.

Borgarråd, som av stadskollegiet valts till ordförande i nämnd, tjänstgör i sådan egenskap den tid han innehar borgarrådsbefattningen eller den kortare tid, som kollegiet må hava vid valet bestämt.

2 mom. De ledamöter i nämnd, vilka icke utses av stadskollegiet efter ty i 1 mom. sägs, ävensom fastställt antal suppleanter skola, där ej i nämndens instruktion eller eljest är annorlunda stadgat, väljas av stadsfullmäktige.

De av stadsfullmäktige valda ledamöternas eller suppleanternas tjänstgöringstid är två år, räknat från och med den 1 januari. Avgående ledamot eller suppleant kan återväljas.

44 §.

I avseende å valbarhet till ledamot eller suppleant i nämnd ävensom beträffande obehörighet och rätt till avsägelse skall, där ej annat är i instruktion eller eljest särskilt föreskrivet, vad om stadsfullmäktige är stadgat äga motsvarande tillämpning.

45 §.

Närmare föreskrifter i fråga om föremålen för nämnds verksamhet, dess befogenhet samt ordningen och sättet för ärendenas behandling m. m. meddelas i nämndens instruktion.

46 §.

Om stadens drätsel samt om revision och meddelande av ansvarsfrihet sägs i 4 kap.; om debitering och uppörd av kommunalskatt stadgas i 5 kap.

4 kap. Om stadens drätsel.

47 §.

Kommunen skall årligen upprätta en utgifts- och inkomststat för det nästföljande kalenderåret.

Å statens utgiftssida skola upptagas:

- a) det löpande årets beräknade brist;
- b) de belopp i kapital eller ränta, varmed stadens skulder under det nästföljande året förfalla till betalning;
- c) de anslag, som tidigare beslutits för nästföljande år, så ock de anslag, som beslutas i samband med statens fastställande, däribland även ett anslag för oförutsedda behov.

Statens inkomstsida skall upptaga:

- a) det löpande årets beräknade behållning;
- b) de inkomster, som i anledning av tidigare fattade beslut eller på annan grund kunna påräknas under det nästföljande året, så ock det belopp, som ytterligare skall anskaffas, ävensom sättet för dess anskaffande.

Kommunen må i stället för det löpande årets beräknade brist eller behållning upptaga det belopp, vartill nästföregående års brist eller behållning enligt avslutade räkenskaper uppgått.

48 §.

Förslag till utgifts- och inkomststat skall före november månads utgång varje år uppgöras av stadskollegiet. För detta ändamål skola stadens nämnder inom tid, som stadskollegiet utsätter, dock senast den 15 oktober, till stadskollegiet ingiva sina specialförslag över utgifter och inkomster för det nästföljande året.

Innan de av andra nämnder än drätselnämnden avgivna specialförslag företagas till behandling i stadskollegiet, skola yttranden över förslagen inhämtas från drätselnämnden.

49 §.

Stadskollegiets statförslag upptages till granskning och fastställelse på stadsfullmäktigsammanträde i december månad. Därvid skola de anslag, som först då föreslås till beviljande, samt därmed sammanhängande frågor särskilt bliva föremål för överläggning och avgörande.

Den fastställda utgifts- och inkomststaten återställes därefter till stadskollegiet, som för det i 57 § angivna ändamål överlämnar utdrag av densamma till överståthållarämbetet.

50 §.

Stadens räkenskaper skola föras för kalenderår.

Närmare föreskrifter om stadens kassa- och räkenskapsväsen meddelas i särskilt reglemente, som fastställles av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

51 §.

Av stadsfullmäktige skola årligen utses revisorer och, där så finnes erforderligt, revisorssuppleanter för granskning av det nästföljande årets förvaltning.

Den, vilken såsom ledamot av stadskollegiet eller av någon stadens nämnd eller eljest är redovisningskyldig till staden, må icke väljas till

revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning, för vilken han har att redovisa, ej heller deltaga i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen.

Över verkställd revision skall berättelse avgivas så tidigt, att ärendet efter inhämtande av vederbörandes förklaringar och utlåtanden kan företagas senast vid det ordinarie sammanträdet i november månad.

52 §.

Närmare bestämmelser om revisionen meddelas i revisionsstadga, som fastställles av Konungen, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

53 §.

På beslut av stadsfullmäktige ankommer, huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller laga åtgärd för bevarande av stadens rätt skall vidtagas. Anställes ej talan å den förvaltning revisionsberättelsen avser inom ett år från det berättelsen framlades å stadsfullmäktigsammanträde, skall så anses, som om ansvarsfrihet blivit beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats må talan föras på grund av brottslig handling, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

5 kap. Om uttaxering och uppbörd.

54 §.

För täckande av stadens medelsbehov, i den mån det ej fylles genom andra inkomster, skola i första hand anlitas progressivskattemedel och skogsaccismedel enligt bestämmelserna i förordningen om kommunal progressivskatt och lagen om skogsaccis. Vad därutöver erfordras skall fyllas genom uttaxering av allmän kommunalskatt i förhållande till de skattekronor och skatteören, som enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen i senast fastställda taxeringslängd påförts de till kommunen skattskyldiga.

55 §.

1 mom. Är i lag eller författning stadgat, att skatt till staden skall utgå efter andra grunder än i 54 § angivas, gäller till efterrättelse vad sålunda är förordnat.

Stadsfullmäktige äga ej i annan mån än i 2 mom. medgives besluta avvikelse från de i lag eller författning föreskrivna grunderna för kommunalskatts utgörande.

2 mom. Skulle i andra fall än dem, som i 1 mom. bestämmas, hos stadsfullmäktige väckas förslag, att viss utskyld skall till staden utgöras efter annan än den i 54 § angivna allmänna grund, skall först avgöras, huruvida ett sådant förslag, vilket dock icke må avse påläggande av personlig eller efter matlag utgående avgift, bör komma under närmare prövning. Skall

sådant förslag tagas under vidare prövning, skall det, innan det av stadsfullmäktige företages till slutligt avgörande, överlämnas till stadskollegiet, som vidtager den förberedande utredning frågan kräver.

56 §.

De utskylder, som enligt stadens beslut i anledning av förslaget till utgifts- och inkomststat skola under det nästföljande kalenderåret utgöras av dem, vilka under det löpande året äro skattskyldiga till staden, anses för det löpande årets utskylder.

57 §.

Överståthållarämbetet åligger att på grund av den fastställda utgifts- och inkomststaten ävensom de beslut om uttaxering, som enligt lagen om församlingsstyrelse i Stockholm delgivas ämbetet genom kyrkoråd, skolråd eller biblioteksstyrelse, oförtövat låta genom sin avdelning för uppborärenden förrätta debitering ävensom verkställa uppborärenden i enlighet med reglemente, som av Konungen fastställles för uppborärendeverket i Stockholm.

58 §.

De utskylder, vilka icke blivit inom föreskriven tid erlagda, låter vederbörande uppborärendeman i laga ordning uttaga. Vid indrivandet av sådana medel uttages därutöver en avgift av tre öre å varje full krona av det oguldna utskyldsbeloppet, dock ej mindre än tjugufem öre. Om användningen av dessa medel stadgas särskilt.

De utskyldsbelopp, som under uppborärendestämman ingå eller sedermera indrivnas, skola insättas i bank enligt närmare bestämmelser i reglementet för uppborärendeverket i Stockholm.

59 §.

Förmenar någon, att utskyld blivit genom fel vid debiteringen obehörigen eller med oriktigt belopp honom påförd, äger han att däri söka rättelse hos överståthållarämbetet genom besvär, vilka inom natt och år efter det utskylden blivit klaganden avfordrad skola till ämbetets avdelning för uppborärenden ingivas; dock må klaganden på eget äventyr med posten till avdelningen insända besvären så tidigt, att de inom sagda tid dit inkomma.

Drätselnämnden samt kamreraren vid överståthållarämbetets avdelning för uppborärenden äga hos överståthållarämbetet göra framställning om rättelse av debiteringen på den grund, att sådan underlåtits eller skett till för lågt belopp. Dylik framställning skall ingivas till överståthållarämbetet under kalenderåret näst efter det, vars utskylder debiteringen avser.

Den som hos överståthållarämbetet klagat över sin debitering är icke dess mindre pliktig att i stadgad ordning gälda det honom påförda utskyldsbeloppet, med honom förbehållen rätt att, därest hans besvär godkännas, få det för mycket erlagda åter med ränta enligt vad särskilt är stadgat.

60 §.

Har, efter det den allmänna debiteringen blivit förrättad, sådan taxering, som enligt lag bör ligga till grund för skattskyldighet till staden, blivit verkställd, ändrad eller undanröjd, skall överståthållarämbetet låta genom sin avdelning för uppbořdsärenden göra därav föranledd ändring i debiteringen, utan hinder av att denna enligt vad ovan sägs vunnit laga kraft, och njuter skattskyldig ränta, enligt vad särskilt är stadgat, å vad han äger återbekomma såsom för mycket erlagt.

Beträffande åtgärd av överståthållarämbetet, som nu är sagd, äger 59 § första stycket motsvarande tillämpning, skolande tiden för besvärns anförande räknas från det klaganden erhållit vetskap om åtgärden.

61 §.

Skola efter det att den allmänna debiteringen blivit förrättad utskylder påföras skattskyldig, åligger det överståthållarämbetet att låta genom sin avdelning för uppbořdsärenden tillställa de skattskyldiga deras debetsedlar. Uppbořd må ej förrättas tidigare än trettio dagar efter det debetsedel kommit den skattskyldige till handa. Beträffande utskylder, som nu sagts, skall 58 § äga motsvarande tillämpning.

62 §.

1 mom. Avkortning av kommunalutskylder, beslutade av stadsfullmäktige, kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade, skall verkställas av överståthållarämbetet:

a) då vederbörande i laga ordning beslutit efterskänka påförda utskylder eller då, utan att sådant beslut fattats, rätt att utfå utskylder i följd av ackord i konkurs eller i ackordsförhandling utan konkurs icke längre föreligger, eller

b) då någon genom ändring i taxering eller debitering vunnit nedsättning i eller befrielse från honom påförda utskylder.

Sedan avkortning av kommunalutskylder ägt rum, skola åtgärder för utskyldernas indrivande icke vidare företagas.

2 mom. Avskrivning av kommunalutskylder, som i 1 mom. avses, må beslutas av överståthållarämbetet:

a) då den skattskyldige saknar utmätningsbara tillgångar till utskyldernas gäldande och införsel i honom tillkommande avlöning, pension eller livränta icke kan äga rum,

b) då upplysning om den skattskyldiges vistelseort icke kunnat vinnas eller den skattskyldige icke kunnat anträffas å ort, där han enligt inhämtade upplysningar antagits uppehålla sig, eller

c) då den skattskyldige vistas å utrikes ort och utsikt att utfå utskylderna på den grund ej förefinnes.

Utan hinder av att avskrivning av kommunalutskylder ägt rum kvarstår den skattskyldiges betalningskyldighet. I händelse framdeles anledning

föreligger till antagande, att de obetalade utskylderna kunna uttagas, skola åtgärder å nyo vidtagas för utskyldernas indrivande och redovisning.

3 mom. Över utskylder, som avkortats eller avskrivits, skall överståthållarämbetet vid varje års slut upprätta och vederbörande tillställa särskild avkortnings- och avskrivningslängd med angivande tillika av avkortnings- eller avskrivningsorsaken.

6 kap. Om underställning och besvär.

63 §.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Konungens prövning och fastställelse, då de angå:

a) avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, eller som till bestridande av något bland stadens allmänna behov blivit bestämd, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet;

b) upptagande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen; dock att underställning icke erfordras, där ej i följd av beslutet sammanlagda beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, ett belopp motsvarande tio gånger antalet av de skattekronor och skatteören, varefter stadsutskylder skolat utgöras för sistförflutna året, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i staden anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet; eller

c) nya eller förhöjda avgifter å den allmänna rörelsen för begagnande av de platser, som anvisats åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande.

Beslut, som skall underställas Konungens prövning, skall insändas till överståthållarämbetet, som har att överlämna handlingarna, jämte eget yttrande, till Konungen.

64 §.

Överståthållarämbetets stadfästelse erfordras för att giva gällande kraft åt beslut, vilka:

a) avse ersättning eller arvode enligt 28 § 1 eller 3 mom., där beslutet ej allenast innefattar förnyande av dylikt för nästföregående år fattat, lagligen gällande beslut;

b) avse utgifter, som erfordra uttaxering under längre tid än fem år; eller

c) avse åläggande enligt 55 § 2 mom. av ny kommunalskatt, att utgå efter annan än den i 54 § bestämda allmänna grund.

Underställt beslut skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därför uppgivas.

Över vägrad fastställelse må kommunen föra klagan hos Konungen.

65 §.

Finner överståthållarämbetet, att av stadsfullmäktige fattat beslut icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, är överståthållarämbetet pliktigt att förbjuda verkställighet av samma beslut.

66 §.

Medlem av kommunen, som ej nöjes åt stadsfullmäktiges beslut, äger, där ej annat är särskilt föreskrivet, att söka rättelse däri genom besvär, om beslutet

icke tillkommit i laga ordning,

står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller

kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

Besvären skola, jämte det överklagade beslutet, ingivas till överståthållarämbetet före klockan tolv å fjortonde dagen efter den dag, då stadsfullmäktiges protokoll offentligen upplästes, dagen då det skedde likväl oräknad. Det åligger klaganden därjämte att vid besvären foga bevis om dagen, då sådan uppläsning ägde rum.

67 §.

Gå besvären ut därpå, att beslutet icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, och finnas besvären böra godkännas, vare lag, som i 65 § sägs.

Grundas besvären därpå, att klagandens enskilda rätt blivit genom beslutet kränkt, och bliva besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den som klagat, men står beslutet i övrigt fast, utan så är, att det finnes strida mot allmän lag eller författning eller eljest vila på orättvis grund, då överståthållarämbetet må förordna om upphävande av beslutet i dess helhet.

68 §.

För besvårs anförande mot stadskollegiets eller någon stadens nämnds beslut i sådana mål och ärenden, vilka stadskollegiet eller nämnden på grund av föreskrifter i särskilda författningar har att handlägga, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.

I övrigt skall, med iakttagande av vad i tredje stycket föreskrives, medlem av kommunen, vilken ej nöjes åt stadskollegiets eller stadens nämnders beslut, som icke är av rent förberedande eller verkställande art, äga däröver anföra besvär, och skall därvid vad i 66 och 67 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att tiden för anförande av besvär skall räknas från det klaganden av beslutet erhöi del, dagen då sådant skedde likväl oräknad.

Kan enligt särskilda av Konungen meddelade föreskrifter beslut, varom nu är sagt, överklagas hos stadskollegiet eller hos nämnd, må besvär hos

överståthållarämbetet anföras allenast över beslut, som i anledning av sådant överklagande meddelas. Anföras sådana besvär, vare det klaganden obetaget att, i den mån anledning därtill finnes, till stöd för sina besvär åberopa jämväl, att förstnämnda beslut icke tillkommit i laga ordning eller att det står i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrider deras befogenhet, som fattat beslutet, eller kränker hans enskilda rätt eller eljest vilar på orättvis grund.

69 §.

Överståthållarämbetets utslag i mål, varom i 65, 66 eller 68 § sägs, utgives efter anslag, som skall vara två dagar förut anslaget å dörren till dess kansli och senast samma dag, då utslaget utgives, meddelas i den tidning, där överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas.

I utslaget må, där icke för vissa frågor annorlunda är stadgat, ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då utslaget gavs, dagen då det skedde likväl oräknad.

70 §.

Finner överståthållarämbetet vid prövning av besvär eller framställning av drätselnämnden eller kamreraren vid ämbetets avdelning för uppbördsärenden rörande debitering av kommunalskatt, att debitering obehörigen verkstälts eller underlåtits eller ej skett till riktigt belopp, äger överståthållarämbetet, efter vederbörandes hörande, vidtaga erforderlig rättelse i debiteringen. Jämväl må, om någon av överståthållarämbetet befrias från honom påförda kommunalutskylder på den grund, att annan person bort uppföras till utgörande av desamma, överståthållarämbetet, efter vederbörandes hörande, överflytta debiteringen på denne.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1936.

Genom denna lag upphäves förordningen den 23 maj 1862 (nr 33) om kommunalstyrelse i Stockholm, tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring av vad nämnda förordning innehåller eller tillägg därtill, så ock vad i övrigt finnes i lag eller i särskild författning stridande mot denna lags bestämmelser.

Denna lag äger tillämpning i avseende å val av stadsfullmäktige samt ledamöter och suppleanter i stadens nämnder för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1935, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag.

Revisorer för granskning av kommunens förvaltning under år 1936 samt suppleanter, där det finnes erforderligt att utse sådana, skola med tillämpning av de nya bestämmelserna utses under år 1935.

I fråga om offentliggörande, underställning och godkännande av beslut, som fattats före den 1 januari 1936, samt angående sökande av ändring i sådant beslut så ock i fråga om debitering, uppbörd och indrivning av kom-

munalskatt för tidigare år än 1936 samt besvär i anledning därav skola förut gällande föreskrifter tillämpas.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall denna bestämmelse i stället tillämpas.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 1 mars 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, frågan om revision av gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. Härvid anför föredraganden.

Inledning.

I det yttrande, som *landshövdingen Hj. L. Hammarskjöld* den 10 februari 1928 såsom särskilt tillkallad sakkunnig avgav angående revision av då gällande förordningar om kommunalstyrelse å landet och i stad m. m. (nedan benämnt 1928 års kommunallagsförslag), anmälde den sakkunnige, att han från Stockholms stadskollegium mottagit en utförlig promemoria med stadskansliets önskemål vid en revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Rörande dessa önskemål framhöll den sakkunnige, att deras bedömande och bearbetande förutsatte särskild sakkunskap och erfarenhet. Med hänsyn härtill föreslog den sakkunnige endast sådana ändringar i sistnämnda förordning, som påkallades av valbestämmelsernas sammanförande till en särskild lag eller som i anledning av de nya stadsgangena befunnos nödvändiga till förebyggande av motsägelser eller upprepningar.

I sitt yttrande över 1928 års kommunallagsförslag hemställde *Stockholms stadsfullmäktige*, att revisionen av kommunallagstiftningen måtte utsträckas jämväl till kommunalförordningen för Stockholm med beaktande av de särskilda önskemål, vilka stadsfullmäktige i sitt yttrande framfört beträffande vissa bestämmelser i 1928 års förslag. Därvid framhöllo stadsfullmäktige, att i den reviderade förordningen borde inarbetas utom de ändringar, som föranleddes av nämnda förslag, de ändringar i övrigt, som kunde följa av två inom stadsfullmäktige väckta motioner om ändringar i överståthållarämbetets ställning till kommunalförvaltningen, eller som eljest kunde finnas önskvärda.

Detta uttalande biträdades av överståthållarämbetet.

Vid behandlingen i statsrådet den 31 januari 1930 av proposition (nr 99) till 1930 års riksdag med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. förklarade emellertid föredragande departementschefen, *statsrådet Lübeck*, att han icke vore beredd att i det då behandlade sammanhanget upptaga frågan om revision av kommunalförordningen för Stockholm. En

dylik revision syntes icke kunna ske utan en mera omfattande utredning än den då föreliggande. Ett uppskov med lösningen av denna fråga syntes påkallat även med hänsyn därtill, att stadskollegiet den 22 november 1928 tillkallat särskilda kommitterade för att verkställa utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden. Det syntes vara lämpligt att före reformarbetets upptagande avvakta resultatet av denna utredning.

I sitt utlåtande (nr 30) över nyss avsedda proposition anförde *konstitutionsutskottet*, att samma skäl, som år 1921 anförts av riksdagen för upptagande av det numera fullbordade revisionsarbetet beträffande förordningarna om kommunalstyrelse på landet och i stad, ägde tillämpning på frågan om revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Utskottet föreslog därför, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning rörande denna fråga i anslutning till de riktlinjer, som av riksdagen uppdragits för revision av övriga kommunalförfattningar. Vid utredningsarbetet borde givetvis jämväl beaktas, att sådana sakliga ändringar i kommunalförfattningarna, som genomförts vid den föreliggande revisionen, även infördes i Stockholmsförfattningen. Utskottet utginge också från att vid utredningen hänsyn toges till de förslag, som de av stadskollegiet tillkallade kommitterade kunde komma att uppgöra rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållande.

I den skrivelse (nr 330), vari *riksdagen* anmälde beslut om antagande i huvudsaklig överensstämmelse med propositionen av förslag till lagar om kommunalstyrelse på landet och i stad m. fl. författningar, hemställde riksdagen tillika, bland annat, att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte föranstalta om en allmän revision av gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i konstitutionsutskottets nyss återgivna utlåtande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill revisionsarbetet gäve anledning.

Tillika hemställde riksdagen om vissa jämkningar i de då antagna lagarna om kommunalstyrelse på landet m. m. Sålunda yrkade riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa skyndsam utredning angående ändringar i bestämmelserna om tiden för landstingsmannaval i överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i konstitutionsutskottets utlåtande, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftade för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag, samt att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående ändring av bestämmelserna om skadeståndsansvar för kommunala förtroendemän i överensstämmelse med av konstitutionsutskottet angivna riktlinjer samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Riksdagens nyssnämnda skrivelse anmäldes i statsråd den 27 november

1931. Därvid anförde föredragande departementschefen, *statsrådet Sam Larsson*, bland annat.

En revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm borde tydligen i första hand avse dels att i formellt hänseende söka såvitt möjligt åstadkomma överensstämmelse mellan de nya kommunallagarna och kommunalförordningen för Stockholm, dels ock att undersöka, i vad mån de sakliga förändringar, som införts genom kommunallagarna, borde erhålla giltighet även för Stockholms vidkommande. Givetvis borde emellertid tillika vid revisionsarbetet beaktas ej mindre de av Stockholms stadskollegium och stadsfullmäktige i nyss angivna sammanhang uttalade önskemålen än även de förslag, som kunde komma att innehållas i förenämnda kommitterades betänkande, i den mån dessa förslag berörde kommunalförordningen. Jämväl de övriga ämnen, i vilka riksdagen samtidigt gjorde framställning, torde i detta sammanhang böra upptagas till övervägande.

I enlighet med hemställan av departementschefen uppdrog Kungl. Maj:t därefter åt f. d. landshövdingen H. L. Hammarskjöld såsom sakkunnig att verkställa utredning och utarbeta förslag såväl rörande den ifrågavarande revisionen som i de övriga av riksdagen väckta frågorna. Samtidigt bemyndigade Kungl. Maj:t föredragande departementschefen att för beredande av tillfälle till samråd, vad anginge revisionen av kommunalförordningen för Stockholm, ytterligare tillkalla särskilda sakkunniga. I anledning härav har jag den 12 maj 1933 på den sakkunniges framställning tillkallat borgarråden K. G. Ewerlöf, O. E. Larsson, C. G. Björklund och Y. G. R. Larsson, f. d. borgmästaren C. A. Lindhagen och kanslichefen E. Hildebrand. Därjämte förordnade Kungl. Maj:t den 27 november 1931 stadsjuristen i Stockholm, numera professorn H. G. F. Sundberg att såsom sekreterare biträda vid utredningen.

För att tagas i övervägande vid fullgörandet av uppdraget har Kungl. Maj:t sedermera till den sakkunnige överlämnat en framställning från Stockholms stadsfullmäktige den 13 juni 1932 om ändringar i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm till möjliggörande av inrättandet av ett kommunalt besvärinstitut i tjänstetillsättningsfrågor.

De av Stockholms stadskollegium tillkallade kommitterade rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes förhållanden (överståthållarämbetskommittén) hava, sedan den sakkunnige erhållit sitt uppdrag, avgivit sitt den 21 oktober 1931 dagtecknade betänkande. Den sakkunnige har anmält, att han tagit del av detta betänkande.

Till fullgörandet av sitt uppdrag avgav den sakkunnige den 24 juli 1933 yttrande och förslag till:

lag om kommunalstyrelse i Stockholm;

lag om ändrad lydelse av 11 § i kommunala vallagen den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av 15 och 59 §§ i lagen om kommunalstyrelse på landet den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av 13, 51 och 52 §§ i lagen om kommunalstyrelse i stad den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av 12 och 55 §§ i lagen om församlingsstyrelse den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av 8 och 59 §§ i lagen om församlingsstyrelse i Stockholm den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av 8 och 18 §§ i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner den 6 juni 1930;

lag om ändrad lydelse av § 3 i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903;

lag om ändrad lydelse av 21 § i lagen om fattigvården den 14 juni 1918;

lag om ändrad lydelse av § 13 i lagen om samhällets barnavård den 6 juni 1924;

lag om införande av lagarna om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.;

lag om ändrad lydelse av 25 kap. 22 § strafflagen.

Över den sakkunniges förslag hava utlåtanden avgivits av överståthållar-ämbetet och länsstyrelserna i samtliga län, vilka i sin tur dels inhämtat yttranden från stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige i de kommuner, som ansetts böra höras, dels ock berett övriga kommuner tillfälle att avgiva yttrande i ärendet. Utlåtanden hava avgivits även av styrelserna för svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund.

1934 års riksdag har i skrivelse (nr 292) till Kungl. Maj:t erinrat om frågan om fullgjord skattebetalning såsom valbarhetsvillkor för kommunala förtroendeuppdrag. Till denna fråga återkommer jag senare.

Jag upptager nu först frågan om revision av kommunalförordningen för Stockholm för att sedan övergå till de övriga spörsmål, som omfattades av den sakkunniges uppdrag.

Revisionen av kommunalförordningen för Stockholm.

Allmänna synpunkter.

Den sakkunnige har anfört, att han vid uppgörandet av förslaget följt de allmänna kommunallagarnas uppställning. Kapitelindelningen och, såvitt möjligt paragrafernas ordning inom de särskilda kapitlen vore desamma som i lagen om kommunalstyrelse i stad. Bestämmelserna hade icke utan särskilda skäl givits annan fullständighet än denna. Paragraferingen vore emellertid icke såsom i 1930 års kommunallagar löpande, utan ny paragrafering hade verkställts under varje kapitel, liksom förhållandet varit i 1928 års kommunallagsförslag. Såsom skäl för denna avvikelse har den sakkunnige anfört, dels att eventuella ändringar kunde lättare företagas utan genomgående rubbning av paragrafernas nummer, dels att konstitutionsutskottets invändning mot denna princip år 1930, eller att systemet skulle i praktiken under en mycket lång övergångstid medföra oreda och förvirring, säkerligen icke kunde äga någon som helst giltighet beträffande Stockholm.

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt remissyttrande anført, att de ansåge den sakkunniges förslag utmärka sig i jämförelse med nu gällande författning genom större åskådlighet, klarhet och reda. Stadskollegiet hade emellertid till utredning genom en särskild av kollegiet tillsatt utredningskommitté upptagit frågan om en omorganisation av kommunalstyrelsen i huvudstaden. De med denna fråga sammanhängande spörsmålen kunde självfallet icke i förevarande sammanhang upptagas till behandling. Det vore likväl redan nu uppenbart, att omorganisationskommitténs utredning komme att beröra åtskilliga frågor av väsentlig betydelse för stadens författning, och att den kunde komma att utmynna i förslag till mer eller mindre omfattande ändringar i gällande kommunalförordning.

I anledning av förslagens uppställning hava stadsfullmäktige förordnat, att nuvarande system med löpande paragrafnumrering bibehölles. Även om skäl kunde anföras för förslagens ordning syntes denna kunna försvåra orienteringen inom lagen, och någon anledning att i detta avseende avvika från den inom kommunallagstiftningen i allmänhet följda principen syntes enligt stadsfullmäktiges mening icke heller föreligga.

Överståthållarämbetet har ansett, att den förmån med avseende å införande av ändringar, som genom paragrafering inom kapitlen skulle vinnas, icke kunde uppväga fördelen av den större lätthet, varmed man funne sig till rätta i en lag med genomgående paragrafering. Skäl att i förevarande hänseende frångå nu gällande ordning syntes så mycket mindre föreligga, som antalet paragrafer i lagen icke vore synnerligen stort.

Departements-
chefen.

Den sakkunniges förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm synes mig väl ägnat att läggas till grund för den revision av huvudstadens kommunalförordning, varom stadsfullmäktige år 1928 och riksdagen år 1930 gjort framställning. Denna fråga har nu så länge varit aktuell, att något uppskov med densamma redan av denna anledning icke synes lämpligt. Att avvakta resultatet av den av stadskollegiet tillsatta omorganisationskommitténs arbete och de förslag från stadens sida, vartill detta må kunna föranleda — något som stadsfullmäktige för övrigt icke heller påkallat — är därför enligt min mening icke nödvändigt. Jag har sålunda ansett mig nu böra upptaga ärendet.

Vad angår förslagens uppställning torde, då i 1930 års kommunallagar enligt riksdagens beslut införts löpande paragrafnumrering, redan av uniformitetshänsyn samma princip jämväl böra iakttagas inom Stockholms kommunallag. I anledning härav har den sakkunniges förslag undergått överarbetning inom socialdepartementet, därvid vidtagits de jämkningar i förslagens bestämmelser, som i det följande angivas. Jag övergår nu till en redogörelse för departementsförslagens särskilda bestämmelser. Med hänsyn till den ändring som skett beträffande paragrafföljden angives vid varje paragraf inom parentes vilken bestämmelse densamma motsvarar i den sakkunniges förslag.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 § (1 §) motsvarar lag om kommunalstyrelse i stad (LKS) 1 §.

2 § (2 §) avviker från LKS 2 § genom slutorden »att utgå till staden»
Den sakkunnige har framhållit, att dessa ord hämtats från förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm (KFSthlm) § 2 mom. 1 och föranleddes av bestämmelserna om utskylder för gemensamt kommunalt ändamål.

3—6 §§ (3—6 §§) motsvara LKS 3—6 §§.

7 § (7 §) avviker i vissa hänseenden från LKS 7 §.

Den sakkunnige har härom anfört följande.

Vid överläggningarna med de från Stockholms kommunalstyrelse särskilt tillkallade sakkunniga hade uttalats önskemålet, att i den nya lagen skulle bibehållas det uttryckliga förbudet i KFSthlm § 4 stycket 1 för stadsfullmäktige att inblanda sig i angelägenheter, som borde ankomma på stadskollegiet och nämnderna. Ehuru bestämmelsen näppeligen kunde anses nödvändig, då samma princip även framginge av de allmänna kommunal lagarnas avfattning, hade den sakkunnige icke funnit anledning att motsätta sig önskemålet i fråga.

I anslutning till den i KFSthlm i allmänhet använda redaktionen hade uttrycket »stadens nämnder» i lagförslaget nyttjats såsom en sammanfattande beteckning, varvid i förevarande paragraf inom parentes tillagts de förtydligande orden »styrelser, direktioner, utskott» med hänsyn till förekomsten av sådana benämningar som »hamnstyrelsen», »folkskoledirektionen» och »revisionsutskottet».

I stadgandet hade, i likhet med KFSthlm och med anslutning till LKS:s ursprungliga redaktion, stadgats, att förvaltning och verkställighet stode under överinseende av överståthållarämbetet. Motsvarande uttryck hade visserligen borttagits ur LKS i samband med 1932 års lagändringar, som avsåge magistratsbestyrelsens ombesörjande i stad utan magistrat. Därvid hade framhållits, att uttrycket ansetts kunna utgå, emedan motsvarande bestämmelser funnes i 45 och 47 §§ och det icke syntes nödigt att även här omnämna vem inseendet över förvaltning och verkställighet tillkomme. Då det icke torde vara erforderligt att i föreliggande förslag införa någon direkt motsvarighet till sistnämnda stadgande, hade i stället en bestämmelse om överståthållarämbetets inseende bort här upptagats.

I LKS 7 § nämndes särskilt drätselkammaren. Drätselnämnden omtalades däremot icke i förevarande stadgande. Drätselnämnden hade icke samma centrala ställning i huvudstadens förvaltning, som drätselkammaren ägde i andra städer. Anledningen härtill vore dels stadskollegiets karaktär av »kommunal regering» — härom erinrade de från KFSthlm hämtade orden »under ledning av stadskollegiet» — dels ock den omständigheten, att drätselkamaruppgifterna i huvudstaden fördelats å ett flertal nämnder, såsom fastighetsnämnden för fastighetsförvaltningen, gatunämnden för gatu-, renhållnings- och brandväsen samt industriverksstyrelsen för affärsverken.

Vad den sakkunnige sålunda föreslagit, har jag funnit mig kunna biträda.

2 kap. Om stadsfullmäktige.

8 § (1 §) motsvarar LKS 10 § men bibehåller stadsfullmäktiges antal vid den nuvarande siffran, 100.

9—10 §§ (2—3 §§) äro likalydande med LKS 11—12 §§.

11 § (4 §) avviker från LKS 13 § i fråga om diskvalifikationsbestämmelserna för vissa ämbets- och tjänstemän.

Den sakkunnige har anfört följande.

KFSthlm § 15 mom. 2 undantog från valbarhet överståthållaren, underståthållaren, polismästaren och stadens fiskaler. LKS:s motsvarande bestämmelse omfattade landshövding, landssekreterare, landskamrerare, länsassessor, ledamot av magistraten, tjänsteman eller betjänt vid magistraten eller allmän åklagare i orten. Om anledningen till huvudstadens avvikande föreskrift upplyste förarbetena till KFSthlm: »Skälet, att magistratspersoner, samt tjänstemän och betjente vid magistraten kunna väljas i Stockholm . . . är, att magistraten härstädes ej är executif myndighet.» Under sådana förhållanden syntes emellertid konsekvensen fordra, att tjänstemän och betjante hos den myndighet, som i Stockholm fullgjorde det huvudsakliga av en magistrats funktioner, nämligen överståthållarämbetet, uteslötes från valbarhet. Då under överståthållarämbetet funnes vissa på ett mera fristående sätt organiserade avdelningar, hade här använts uttrycket »tjänsteman eller betjänt vid eller under överståthållarämbetet». Enär LKS vidare bland länsstyrelsens befattningshavare nämde landssekreteraren och landskamreraren, torde likformigheten kräva, att närmast motsvarande befattningshavare hos överståthållarämbetet, d. v. s. sekreteraren i överståthållarämbetets kansli och kamreraren i överståthållarämbetet för uppboråsrenden, jämväl uteslötes från valbarhet. »Allmän åklagare» hade i 1859 års kommunallagsförslag upptagits bland de till stadsfullmäktiguppdraget obehöriga; uttrycket hade emellertid under förarbetena till KFSthlm utbytt mot orden »stadens fiskaler». Motivering hade ej givits, vadan åtgärden torde hava uppfattats såsom redaktionssak. »Stadens fiskaler» vore ett numera ej adekvat uttryck, sedan åklagargöromålen delvis lagts å polisassessorerna och kommissarierna vid ordningspolisen. Med hänsyn även härtill hade redaktionen i LKS upptagits.

Stockholms stadsfullmäktige hava härom anfört följande.

Även om de sålunda föreslagna nya bestämmelserna icke skulle hava den innebörd, att jämväl polispersonalen — i motsats till vad fallet vore i övriga städer — därmed skulle diskvalificeras för valbarhet till stadsfullmäktige, utan endast komme att införa formell likhet med övriga städer, skulle de för Stockholms del medföra en betydande utvidgning av diskvalifikationsgrunderna på grund av tjänst. Det torde vara tillräckligt att begränsa de nya bestämmelserna till de särskilt uppräknade befattningar inom överståthållarämbetet, vilka närmast motsvarade länsstyrelsernas i allmänna kommunallagen angivna tjänstemän och vilkas befattningar vore av den art, att de icke borde deltaga i kommunalrepresentationen, nämligen överståthållaren, underståthållaren, polismästaren, sekreteraren i överståthållarämbetets kansli samt sekreterarna i överståthållarämbetet för polisärenden, polisintendenterna, kamreraren och assessorn i överståthållarämbetet för uppboråsrenden

eller allmän åklagare i staden, medan däremot sakligt vägande skäl att från valbarhet utestänga övriga, vid eller under överståthållarämbetet anställda befattningshavare knappast föreläge. Därjämte borde givetvis liksom hittills vara från valbarhet undantagen tjänsteman eller betjänt, som vore anställd i stadens drätsel eller annat förvaltande verk och vore för sin förvaltning redovisningsskyldig; någon anledning till erinran emot den av landshövding Hammarskjöld föreslagna ändrade avfattningen av detta villkor torde ej föreligga.

Överståthållarämbetet har ansett det icke sakligen grundat att i enlighet med den sakkunniges förslag utesluta från valbarhet samtliga tjänstemän vid eller under ämbetet men förordat, att bland de diskvalificerade befattningshavarna skulle utöver vad stadsfullmäktige föreslagit upptagas de i överståthållarämbetets kansli tjänstgörande notarierna, vilka merendels fullgjorde självständig föredragning av förekommande ärenden, ävensom revisorn, uppborrdskommissarierna och uppborrdsassistenterna å ämbetets avdelning för uppborrdsärenden.

Genom det av den sakkunnige föreslagna stadgandet avses att i möjligaste mån ernå likformighet med förhållandena i rikets övriga städer. Den av stadsfullmäktige föreslagna uppräknningen av befattningshavare skulle icke tillgodose detta syfte. Detta framgår redan därav, att överståthållarämbetet funnit sig nödsakat att föreslå en utökning av antalet enligt fullmäktiges förslag diskvalificerade tjänstemän. Särskilt är emellertid att iakttaga, att kronoppborrdsverkens personal i landsortsstäderna är utesluten från stadsfullmäktiguppdrag, medan enligt stadsfullmäktiges och överståthållarämbetets förslag samma personal i princip komme att äga behörighet. Allenast kamrerare och assessor skulle enligt fullmäktiges förslag vara uteslutna från valbarhet; enligt överståthållarämbetets förslag bleve därjämte revisor, uppborrdskommissarier och uppborrdsassistenter diskvalificerade. Då kommunaluppborrden i Stockholm icke handhaves av ett stadens verk utan av överståthållarämbetet och uppborrdstjänstemännen i huvudstaden sålunda icke äro redovisningsskyldiga till staden, komme en bristande överensstämmelse att föreligga. Vad åter angår frågan om diskvalifikationsgrundernas sakliga berättigande, synes detta spörsmål här böra lämnas åsido, då det icke är någon specialfråga för Stockholms vidkommande och statsmakterna vid 1930 års kommunallagsrevision härutinnan tagit ståndpunkt. Några särskilda skäl att i Stockholm uppställa andra principer för diskvalifikation på grund av tjänst än de som gälla för riket i övrigt hava icke angivits och torde ej heller föreligga. På grund härav ansluter jag mig i huvudsak till den sakkunniges förslag. För att emellertid undvika varje tvekan om polispersonalens behörighet — enligt regeringsrättens utslag (ref. 98 1913) har polis-konstapel förklarats valbar till stadsfullmäktig i landsortsstad — föreslår jag att uttrycket »under överståthållarämbetet» utgår ur förslaget. Av de grupper, som åsyftas med nämnda uttryck, har istället särskilt nämnts stadsfogde och hans biträden. Däremot har rannsakningsfängelsets personal, till vilken i övriga städer någon egentlig motsvarighet icke lär finnas, lämnats utanför diskvalifikationsbestämmelserna. I samband härmed har en formell jämkning vidtagits i avfattningen.

Departement-
chefen.

Av lagen den 16 februari 1934 (nr 16) om upphävande av 17 kap. 32 § första punkten rättegångsbalken framgår att vad i lag eller författning är stadgat om verkan därav att någon ställts under framtiden för brott skall den dag Konungen förordnar upphöra att gälla. I anledning härav synes motsvarande obehörighetsgrund böra utgå ur förslaget.

Den sakkunnige har föreslagit upptagande i förevarande paragraf även av en bestämmelse om fullgjord skattebetalning såsom behörighetsvillkor för stadsfullmäktiguppdrag. Till denna fråga återkommer jag i det följande (sid. 60 ff.).

12 § (5 §) motsvarar LKS 14 § första och tredje styckena. Andra stycket av LKS 14 § äger ej tillämpning, då stadsfullmäktiges antal enligt 8 § är fixerat. Förslaget avviker från LKS därutinnan, att stadsfullmäktiges tjänstgöringsår icke såsom i övriga städer sammanfaller med kalenderår utan löper från 1 april till 31 mars.

Den sakkunnige har härom anfört följande.

Bestämmelse om det särskilda tjänstgöringsåret i Stockholm hade influtit i KFSthlm på överståthållarämbetets initiativ. Huvudstadens kommunalförfattningskommitté hade föreslagit, att stadsfullmäktigvalet skulle äga rum i december månad. Då valet emellertid skulle förrättas enligt röstlängd, grundad på årets bevillingstaxering, sedan denna blivit av prövningskommittén granskad, men denna kommitté icke kunde antagas hava slutat sina arbeten förr än i mediet av december, hade överståthållarämbetet hemställt, att valet av stadsfullmäktige skulle äga rum i mars och tjänstgöringsåret för dem beräknas från och med den 1 april till och med den 31 mars. Ehuru det särskilda tjänstgöringsåret i Stockholm sålunda ytterst berodde på förhållanden, som numera upphört, hade det likväl vunnit sådan hävd, att någon ändring därav enligt den sakkunniges mening icke borde ifrågakomma.

Vad den sakkunnige föreslagit vill jag biträda. Erinras må dock att, därest den förut berörda frågan om gemensam valdag vid kommunala val över hela riket skulle erhålla en positiv lösning, en sådan lösning lär komma att påverka även tjänstgöringsåret för Stockholms stadsfullmäktige. Att på sakens nuvarande stadium vidtaga några åtgärder i nu förevarande riktning har emellertid syns överflödigt.

13 § (6 §) överensstämmer på några undantag när med LKS 15 §. Avvikelserna äro, att maximiantalet stadsfullmäktige per valkrets i enlighet med vad nu gäller i Stockholm upptagits till 25, motsvarande en fjärdedel av fullmäktiges hela antal, vidare den likaledes från KFSthlm upptagna föreskriften, att territoriell församling, där så ske kan, skall lämnas odelad men icke i något fall må delas på flera än två valkretsar, och slutligen att beslut om valkretsindelning skall meddelas redan under andra kalenderåret före valåret, för att det skall kunna iakttagas vid uppgörandet av de röstlängder, som skola följas vid valet.

Den sakkunnige har härvid anfört följande.

KFSthlm § 5 mom. 1 lade den omedelbara beslutanderätten i fråga om valkretsindelningen hos stadsfullmäktige, men beslutet måste för att bli gällande godkännas av överståthållarämbetet. LKS hade överflyttat beslu-

tanderätten från stadsfullmäktige till Konungens befallningshavande. Anledningen till förändringen vore att man ville undvika det betänkliga dröjsmål, som kunde förorsakas genom överklagande av kommunalt beslut om valkretsindelning. Stadsfullmäktige i Stockholm hade i sitt yttrande över 1928 års kommunallagförslag avstyrkt överflyttandet av bestämmanderätten i dessa frågor till Konungens befallningshavande under återopande därav, att det måste i och för sig anses naturligt och riktigt, att kommunen själv ägde besluta i fråga om valkretsindelning vid kommunala val och att några olägenheter av dittillsvarande ordning ej försports. Invändningar mot bestämmanderättens överflyttande till Konungens befallningshavande hade även gjorts av stadsfullmäktige i andra städer samt av överståthållarämbetet. Kungl. Maj:t hade emellertid ansett reformen lämplig, då densamma syntes ägnad att medföra ett snabbare avgörande. Kungl. Maj:ts förslag hade av riksdagen lämnats utan erinran. Någon anledning till undantag för Stockholms del från de sålunda gällande allmänna reglerna synes dess mindre förefinnas, som förslaget egentligen icke innebure någon saklig avvikelse från vad för närvarande i huvudstaden gällde enär, såsom ovan nämnts, stadsfullmäktiges ifrågasvarande beslut, enligt KFSthm § 31, skulle provas och godkännas av överståthållarämbetet.

Stockholms stadsfullmäktige hava anført, att, ehuru fullmäktige fortfarande ansåge övervägande skäl tala för sin tidigare ståndpunkt i frågan, fullmäktige icke ville, i det läge ärendet befunne sig, motsätta sig den sakkunniges förslag.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit i saken tillstyrker jag den sakkunniges förslag.

Departements-
chefen.

14 § (7 §) motsvarar LKS 16 §. Denna hänvisar emellertid även i fråga om valdag och vals kungörande till kommunala vallagen (KVL). KVL 13 § andra stycket och 20 § 5 mom. föreskriva, att i fråga om val av stadsfullmäktige i Stockholm och kallelse till sådant val skall gälla vad särskilt är stadgat. Det har alltså varit nödvändigt att här intaga direkta bestämmelser motsvarande de i dessa lagrum förefintliga.

Den sakkunnige har anført, att av det i 5 § föreslagna bibehållandet av stadsfullmäktiges nuvarande tjänstgöringsår följde, att stadsfullmäktigvalen åltjämt borde förläggas till mars månad. I överensstämmelse med den av riksdagen ifrågasatta föreskriften om gemensam valdag för landstingsmannaval och med den vid stadsfullmäktigval i landsortsstäderna redan gällande principen föresloges, att valet av stadsfullmäktige skulle äga rum å en och samma dag i huvudstadens samtliga valkretsar. Att, såsom i KVL, helt allmänt föreskriva utsättande i kungörelsen av valtiderna särskilt för varje valdistrikt syntes olämpligt, då dessa i överensstämmelse med rådande praxis kunde förväntas så gott som alltid bliva desamma inom samtliga valdistrikt ej blott i samma valkrets utan i hela staden; att, om en avvikande valtid skulle förekomma, denna måste tillkännagivas, vore självklart.

Jag har haft under övervägande att föreslå sådan ändring i denna paragraf att såsom valdag bestämmes viss söndag i mars månad. Då emellertid frågan om valdagens bestämmande till viss i lag angiven dag torde böra lösas i ett sammanhang för städerna, har jag ansett ytterligare utredning erforderlig. Frågan är för sin lösning även beroende av de åtgärder, som

Departements-
chefen.

skola övervägas för underlättande av deltagandet i kommunala val (jfr sid. 60). Förslag i ämnet kan därför icke underställas innevarande års riksdag.

15 § (8 §) motsvarar LKS 17 §. Några avvikelser föreligga dock. I Stockholm väljes för närvarande stadsfullmäktiges presidium alltid vid tjänstgöringsårets början. Ålderspresidenten leder förhandlingarna tills ordförande valts. Slutligen föreskrives i KFSthlm att, därest samtliga ordförande hava förfall, stadsfullmäktige få utse en ordförande för tillfället.

Den sakkunnige har ansett den nuvarande ordningen för ordförandeval böra bibehållas, då någon praktisk anmärkning icke syntes kunna riktas däremot. Vad den sakkunnige föreslagit anser jag mig böra biträda. Stadsgandet om utseende av tillfällig ordförande torde icke innebära någon avvikelse från allmänt tilläpplad praxis.

16 § (9 §) motsvarar LKS 18 §, ehuru här stadshuset — i analogi med »sockenstuga» i lagen om kommunalstyrelse på landet (LKL) 16 § — angivits såsom den normala sammanträdeslokalen.

17 § (10 §) motsvarar LKS 19 § första, tredje och fjärde styckena.

Den sakkunnige har anfört, att en bestämmelse överensstämmande med andra stycket av sistnämnda lagrum, vilket stycke reglerade dechargefrågans behandling, skulle medföra svårigheter vadan en sådan bestämmelse icke här upptagits. Från KFSthlm hade hämtats föreskrift om månatliga ordinarie sammanträden — utom under juli och augusti. I enlighet med rådande praxis hade föreskrivits, att budgeten skulle behandlas och vissa val företagas vid sammanträde i december månad. Då val och budget icke torde kunna medhinnas på ett sammanträde, hade dock LKS:s fordran, att dessa ärenden skulle behandlas på ordinarie sammanträde, icke medtagits. Från stadsfullmäktiges nuvarande arbetsordning hade upptagits föreskrift, att tjänstgöringsårets första sammanträde skulle hållas å första helgfria dag i april månad; detta stadgande avsåg att komplettera föreskriften i § 15 om ordförandeval. Slutligen hade på initiativ av de från Stockholms kommunalstyrelse särskilt tillkallade sakkunniga stadskollegiet tillagts rätt att begära extra fullmäktigsammanträde.

Mot vad den sakkunnige sålunda föreslagit har jag icke funnit anledning till erinran.

18 § (11 §) överensstämmer i huvudsak med LKS 20 §. Dock har i överensstämmelse med vad för närvarande i huvudstaden gäller, föreskrivits att tillkännagivande om sammanträde skall införas i den tidning, vari överståthållarämbetets kungörelser vanligen intagas.

19 § (12 §) är likalydande med LKS 21 §.

20 § (13 §). Första och andra styckena motsvara LKS 22 §. Tredje stycket innehåller från KFSthlm hämtade bestämmelser om borgarrådens rätt och

plikt att deltaga i stadsfullmäktiges sammanträden. I förslaget har upptagits LKS:s stadgande om rätt för revisor att närvara i fullmäktige vid behandlingen av revisionsberättelsen. Däremot återfinnes icke den i allmänna kommunallagarna likaledes genomförda principen, att samma rätt även skall tillkomma nämndernas — och eventuella beredningars — ordförande och vice ordförande.

Den sakkunnige har anfört, att anledningen till sistnämnda avvikelse från LKS vore den i huvudstaden rikt utvecklade utredningsapparaten och borgarrådens egenskap av särskilda föredragande, alltid närvarande i fullmäktige, vilket medförde, såsom av de från kommunalstyrelsen särskilt tillkallade sakkunniga framhållits, att något behov för fullmäktige av ytterligare informationer icke föreläge.

Stockholms stadsfullmäktige hava ansett, att revisorerna icke borde äga närvara vid fullmäktiges sammanträden. Härom hava fullmäktige anfört följande.

För Stockholms del syntes denna bestämmelse olämplig. Då nämndrevisorernas antal för närvarande utgjorde omkring 90 och revisionsberättelserna enligt gällande regler borde behandlas vid ett och samma sammanträde, kunde bestämmelsen komma att föranleda, att vid detta sammanträde ett betydande antal utom stadsfullmäktige stående personer skulle komma att deltaga, vilket kunde medföra påtagliga olägenheter. Då talan emot en nämnd endast kunde grundas på anmärkning, framställd i revisionsberättelse, vilken alltid trycktes och utdelades bland stadsfullmäktige, syntes icke heller något egentligt behov föreligga av den garanti för en alisidig prövning, som stadgandet åsyftade.

Överståthållarämbetet har i denna del åberopat vad stadsfullmäktige anfört.

Principen om rätt för revisorerna att närvara i den beslutande församlingen och deltaga i debatten vid behandlingen av revisionsberättelsen och frågan om ansvarsfrihet upptogs i de allmänna kommunallagarna vid 1930 års kommunallagsrevision. Anledningen var, att det eljest kunde inträffa, att revisorerna icke vore företrädade inom dylik församling, under det de personer, mot vilkas förvaltning anmärkning framställdes, hade tillfälle att där utveckla sin talan; hade revisorerna alltid tillfälle att vid behandlingen av nämnda ärenden framlägga sina synpunkter, skulle revisionen vinna i effektivitet. Det är uppenbart, att samma skäl, som föranlett de allmänna kommunallagarnas stadgande i ämnet, i lika hög grad föreligga i huvudstaden. Anmärkas må, att revisionsutskottet i Stockholm och stadens revisionskontor ansett det vara av vikt för revisionen, att revisorerna bereddes tillfälle att inför fullmäktige lämna kompletterande upplysningar beträffande vad vid revisionen iakttagits och påtalats. Jag finner mig därför böra biträda den sakkunniges förslag.

Enligt förevarande paragraf skall överståthållaren, respektive underståthållaren äga närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden; till denna bestämmelse skall jag nedan sid. 41 ff. återkomma.

Departements-
chefen.

21 § (14 §) motsvarar i huvudsak LKS 23 §, ehuru stadgandet i anledning av borgarrådens i föregående paragraf omnämnda förslagsrätt även innehåller en mera direkt bestämmelse om motionsrätten, vilken i LKS behandlas i 26 §.

22 § (15 §) motsvarar LKS 24 § ehuru några avvikelser föreligga i fråga om beredningstvängets utformning.

Enligt den sakkunniges förslag skulle ärende beredas dels av stadskollegiet, dels av nämnd eller särskild beredning. Vidare föreskrevs — i nära anslutning till vad nu i huvudstaden gällde — att, om ärende beretts annorledes än av drättsnämnden, denna nämnd icke dess mindre skulle lämnas tillfälle att avgiva yttrande, därest ärendet avsåge avhändande eller inköp av fast egendom eller därifrån härflytande rättighet eller eljest vore av särskild vikt för stadens ekonomi. Utan föregående beredning skulle få företagas, dels såsom enligt LKS val, dels ock ärende, som fordrade skyndsam handläggning, så framt samtliga närvarande fullmäktige instämde i förslaget.

Den sakkunnige har anfört, att det inflytande å beredningen av ärenden rörande stadens ekonomi, som sålunda tillförsäkrats drättsnämnden, syntes välbefogat. Till stadgandet om befrielse från beredningstväng för brådskande förslag, under förutsättning att samtliga tillstädesvarande fullmäktige instämde, funnes i viss mån en motsvarighet i LKS 26 § andra stycket, varest föreskrevs, att fråga, som fordrade skyndsam handläggning, ändå att den ej angivits i kallelsen, finge företagas till avgörande å sammanträdet, där samtliga närvarande fullmäktige beslöte att den skulle upptagas. Enhälligt medgivande, att ärende finge upptagas, ehuru det ej angivits i kallelsen, sammanföle i regel, fastän icke begreppsmässigt, med enhälligt instämmande i det ifrågavarande förslaget.

Stockholms stadsfullmäktige hava avstyrkt den sakkunniges förslag i fråga om ovillkorlig beredning genom såväl stadskollegiet som nämnd eller särskild beredningsorgan, då detta innebure en skärpning av vad för närvarande gällde. Denna skärpning kunde i särskilda fall komma att medföra onödig omgång. I icke ringa omfattning upptoge och avgjorde nämligen stadsfullmäktige ärenden, som endast varit föremål för stadskollegiets beredning, såsom framställningar från utomstående institutioner av natur att icke direkt beröra någon särskild nämnds förvaltning eller drättsnämndens uppgifter eller erfordra prövning genom särskilt tillsatt kommitté. Den beredning, som sådana ärenden för närvarande ägnades inom stadskollegiet, syntes fullt betryggande, och några skäl att förhindra denna praxis torde knappast föreligga.

Överståthållarämbetet har ansett, att det nuvarande beredningssättet visat sig tillfredsställande, och att förslaget skulle leda till en av förhållandena icke påkallad tidsutdräkt.

Enligt LKS kan i stad med magistrat såsom centralt beredningsorgan tjänstgöra antingen drättselkammare eller allmänt beredningsutskott. Innan ärende, som beretts annorledes än av kammaren eller sådant utskott, får företagas till avgörande hos stadsfullmäktige, skall sålunda tillfälle lämnas kammaren

eller utskottet att avgiva yttrande däröver. Då i Stockholm stadskollegiet har en än starkare centralställning inom beredningsarbetet, i det kollegiet skall bereda samtliga ärenden — med undantag för val och brådskande frågor — synes likformighetshänsyn icke behöva föranleda att ärendena ovillkorligen skola erhålla såväl stadskollegii- som annan beredning. Det synes tillräckligt om i överensstämmelse med vad nu gäller dels nämnderna tillförsäkras rätt att deltaga i beredningen av de frågor, som tillhöra deras förvaltningsområden, dels drätselnämnden beredes tillfälle att yttra sig i alla ärenden, som äro av ekonomisk betydelse. Om ytterligare beredning skall bestås en fråga, bör få ankomma på stadens eget bedömande.

23 § (16 §) saknar motsvarighet i LKS. Paragrafen innehåller från KFSthlm hämtade bestämmelser om föredragningslista vid stadsfullmäktiges sammanträden.

24 § (17 §) är likalydande med LKS 25 §.

Stockholms stadsfullmäktige hava avstyrkt den med de allmänna kommunallagarna överensstämmande föreskriften om rätt för en minoritet, bestående av en tredjedel av de närvarande att framtvinga bordläggning av ett ärende. Fullmäktige hava anfört att denna bestämmelse, som naturligen motiverades av önskvärdheten att förebygga förhastade beslut, syntes i Stockholm med dess utvecklade förvaltningsorganisation och där gällande allmänna beredningstvång knappast nödvändig, men torde å andra sidan kunna leda till onödig omgång och besvär vid ärendenas handläggning.

Överståthållarämbetet har åberopat vad stadsfullmäktige anfört.

Rätt för en minoritet att genomdriva uppskov med avgörandet av ett ärende har stadgats i de allmänna kommunallagarna såväl för land som stad. Enligt lagen om landsting, vilken innehåller ett beredningstvång, som måste anses lika strängt som nu föreliggande förslags, kunna tvenne ledamöter framtvinga bordläggning av ärende, vilket icke förut blivit uppskjutet, eller som uppskjutits allenast för utskottsberedning. Några tvingande skäl att för Stockholms vidkommande avvika från den i de allmänna kommunallagarna genomförda principen synas därför icke föreligga.

Departements-
chefen.

25 § (18 §) motsvarar LKS 26 §, första och andra styckena, ehuru det sistnämnda av formella skäl erhållit en från LKS något avvikande redaktion. Från KFSthlm avviker stadgandet bland annat därutinnan, att rätten att med samtliga närvarandes medgivande avgöra ärende utan beredning endast gäller ärende som fordrar skyndsamt handläggning.

Den sakkunniges förslag upptog därjämte ett tredje stycke, motsvarande LKS 26 § tredje stycket.

Den sakkunnige har vid denna paragraf anfört följande.

Hänvisningen till föreskriften om beredning innebure, att annat ärende än val icke finge utan beredning bliva föremål för avgörande, med mindre det visade sig, att samtliga tillstädesvarande fullmäktige vore ense om beslutets innehåll. Genom 15 § (22 §) sista stycket och nu ifrågasvarande stadgande hade tillgodosetts det av Stockholms stadsfullmäktige med instämmande av över-

ståthållarämbetet uttalade önskemålet, att någon rubbning icke borde ske i fullmäktiges hittillsvarande rätt att omedelbart pröva och avgöra ett vid sammanträde väckt förslag i det fall, att samtliga tillstädesvarande fullmäktige instämde i förslaget. Den föreslagna regeln gällde ej blott motioner, utan även annorledes väckta frågor.

Tredje stycket vore efter det föreslagna tillägget i 14 § (21 §) strängt taget överflödigt, men hade dock ansetts lämpligt i tydlighetens intresse och såsom en motsvarighet till nuvarande bestämmelser i LKS och KFSthlm.

Stockholms stadsfullmäktige hava icke haft något att erinra mot att rätten till omedelbart avgörande begränsades till ärenden, som fordra skyndsamt handläggning.

Såsom den sakkunnige framhållit är tredje stycket överflödigt, i det vad där föreskrives utan vidare framgår av en jämförelse med 21 §. Under sådana förhållanden har jag ansett detta stycke böra utgå. I övrigt biträder jag den sakkunniges förslag.

26 § (19 §) motsvarar LKS 27 §.

Beträffande 1 mom. har den sakkunnige anfört följande.

Enligt LKS hade ordföranden i händelse av paria vota utslagsröst. I Stockholm hade, om den öppna omröstningen givit lika rösttal för båda meningarna, företagits en ny, sluten omröstning, varvid en sedel avlagts för att, om rösterna ånyo bleve lika, fälla utslaget. Denna metod härledde sig från den tid, då överståhållaren varit ordförande i fullmäktige. Förfaringsättet hade ansetts böra såsom hävdvunnet bibehållas.

En uttrycklig bestämmelse därom, att ordförandens propositionsvägran skulle på någon ledamots yrkande underställas stadsfullmäktige, hade intagits, överensstämmande med föreskriften i lagen om landsting (LLt) 33 § 1 mom. 3 stycket. Att samma regel gällde enligt LKS och LKL vore otvivelaktigt.

Då stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande samt borgarråden vore självskrivna ledamöter av stadskollegiet, hade här en erinran om val av dessa befattningshavare införts. Den proportionella valmetodens tillämpning hade i förslaget efter förebild av de allmänna kommunallagarna utsträckt att omfatta, förutom, såsom för närvarande, val till stadskollegiet och drätsel-nämnden, jämväl val av revisorer och revisorssuppleanter. Förslaget erinrade även om möjligheten av sådan valmetod vid val av ledamöter eller suppleanter i annan stadens nämnd, för vilken sådant vore särskilt föreskrivet; detta motiverades av den betydelsefulla ställning nämnderna i Stockholm intoge, en ställning som bland annat komme till uttryck däri, att deras instruktioner fastställdes av Kungl. Maj:t. För polisnämnden funnes sådan föreskrift i polislagen. I övrigt hade, med hänsyn till förekomsten av självskrivna eller av annan än stadsfullmäktige utsedda ledamöter, frågan om den proportionella valmetodens tillämpning ansetts böra lösas i nämndernas instruktioner eller andra särskilda föreskrifter.

2 mom. innehåller med LKS överensstämmande föreskrifter om de beslut, vilka erfordra kvalificerad majoritet, varvid dock den sakkunnige i a) med hänsyn till 1931 års stadsplanelag gjort det tillägg, att från kravet på sådan majoritet undantagits även beslut om avhändande eller inköp av fastighet för genomförande av fastställd stomplan.

Den sakkunniges förslag innebär i förhållande till KFSthlm en utvidgning av området för de beslut, vilka tarva kvalificerad majoritet. I likhet med vad

som stadgas i LKS skulle sålunda dels beslut om anslag till ändamål eller behov, som icke vore nytt men för vilket anslag ej utgått, under året näst före det, som anslaget avsåge, kräva dylikt flertal, därest kommunalskatten överstege tio kronor för skattekrona, dels ock enahanda majoritet fordras för beslut om höjning av anslag vid visst skattetryck.

Till stöd härför har *den sakkunnige* anfört följande.

Anledningen till den hittillsvarande bristen på överensstämmelse mellan stadgandena i Stockholms och övriga städers kommunallagar torde hava varit dels den omständigheten, att man ansett att någon egentlig risk för en sådan skattehöjning, som här vore i fråga, icke föreläge i Stockholm, dels ock det förhållandet, att bestämmelsen om att flertalet stadsfullmäktigbeslut skulle underställas överståthållarämbetets prövning förmenats innebära en för huvudstadens förhållanden mera lämpad garanti mot oklok och äventyrlig finanspolitik från stadsfullmäktiges sida, än ett utsträckande av de beträffande landet i övrigt föreslagna stadgandena till att gälla även huvudstaden (se prop. nr 290/1918 sid. 86). Då förhållandena nu vore i viss mån ändrade, och i sammanhang därmed, att överståthållarämbetets uppsikt över kommunalförvaltningen skulle ordnas efter regler liknande dem, som gällde magistratens tillsyn över kommunalförvaltningen i landsortsstäderna, samt när icke någon olägenhet torde kunna förorsakas därav, att för Stockholms vidkommande samma bestämmelser tillämpades som de, vilka avsåge rikets övriga städer och vid 1930 års kommunallagsrevision blivit gällande även för församlingarna i huvudstaden, hade de allmänna kommunallagsbestämmelserna upptagits i förslaget. För beräkningen av den högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt bleve, då uttaxeringarna kunde vara olika i olika församlingar, givetvis den högsta kyrkokommunala skatten avgörande.

Stockholms stadsfullmäktige hava avstyrkt förslaget i denna del och anfört.

För den i det Hammarskjöldska betänkandet föreslagna utvidgningen av området för kvalificerad majoritet kunde för Stockholms del knappast några andra än rena likformighetssynpunkter anföras. Ur principiell synpunkt ville stadsfullmäktige emellertid motsätta sig varje utvidgning av bestämmelserna om dubbelt flertal. Ehuru bestämmelserna gällt i övriga kommuner sedan 1918 års kommunala rösträttsreform, hade de icke heller tidigare föreslagits till införande i Stockholm. Den nu föreslagna omläggningen av överståthållarämbetets uppsikt över kommunalförvaltningen kunde näppeligen åberopas till stöd för en förstärkning av den garanti emot majoritetsmissbruk, som bestämmelserna om dubbelt flertal avsåge att utgöra, då ämbetets prövning av stadsfullmäktiges beslut redan tidigare i verkligheten varit rent formell.

Stadsfullmäktiges beslut i denna del var icke enhälligt. Minoriteten anslöt sig till en inom stadskollegiet avgiven reservation, däri anförts, att utvidgningen av området för kvalificerad majoritet utgjorde en konsekvens av borttagandet av överståthållarämbetets nuvarande prövningsbefogenheter och överensstämmelse för övrigt med de sedan länge för övriga kommuner gällande bestämmelserna, vadan minoriteten ansett, att förslaget i denna del bort lämnas utan erinran.

Överståthållarämbetet har avstyrkt förslaget i denna del och anfört.

För Stockholms vidkommande hade hittills icke förmärkts något behov av en sådan garanti. Sedan ämbetet år 1905 i ett fall, som dock icke gällde anslag, vägrat fastställelse å ett ämbetet underställt stadsfullmäktigbeslut, hade i själva verket, utan att besvär anförts, ingen som helst sådan vägran

förekommit. Liksom det år 1918 icke ansågs föreligga skäl att i förevarande hänseende ändra KFSthlm, lika litet syntes något behov nu föreligga av en sådan bestämmelse.

Departements-
chefen.

På de av överståthållarämbetet anförda skälen har jag ansett någon utvidgning av området för kravet på kvalificerad majoritet icke vara erforderlig. Beträffande paragrafen i övrigt ansluter jag mig till den sakkunniges förslag.

27 § (20 §) är likalydande med LKS 28 §.

28 § (21 §) motsvarar LKS 29 § 1, 2, 3 och 5 mom., varvid i 2 mom. bland transportmedel upptagits även spårväg. 4 mom. av sistnämnda paragraf, enligt vilken ersättningarna till kommunala förtroendemän icke må överstiga stadens ekonomiska bärkraft, saknar givetvis betydelse för huvudstadens vidkommande.

1 mom. innehåller bestämmelser om ersättning till stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande.

Enligt LKS är stadsfullmäktiges ordförande icke i denna sin egenskap berättigad att uppbära arvode eller ersättning för andra med uppdraget förenade kostnader än för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande, med rätt för stadsfullmäktige att för ett år i sänder besluta, att sådan ersättning skall utgå med visst belopp, vilket icke må överstiga vad skäligt är med hänsyn till beräknliga utgifter av nämnda art.

Stockholms stadsfullmäktige anförde i sitt yttrande över 1928 års kommunal-lagsförslag.

Härom gällande bestämmelser i KFSthlm i avseende å uppdraget såsom stadsfullmäktiges ordförande kunde icke anses tillfredsställande. Enligt stadsfullmäktiges mening borde stadsfullmäktige hava rätt att lämna ordföranden icke blott, såsom enligt kommunalförordningen för övriga städer, ersättning med belopp motsvarande beräknliga utgifter för uppdraget, utan även arvode för med uppdraget förenade besvär. De förpliktelser, som numera åvilade stadsfullmäktiges ordförande, vore av den omfattning och betydelse, att detta uppdrag måste anses väl jämförbart med andra kommunala förtroendeuppdrag, för vilka enligt gällande lag gottgörelse i form av arvode må utgå, d. v. s. befattning såsom ledamot av kommunal delegation, vilken efter särskilt uppdrag utförde arbete av väsentligt större omfattning än övriga ledamöter. Den nuvarande ordningen kunde i detta hänseende icke anses tillfredsställande och måste i längden leda till en obehörig inskränkning av stadsfullmäktiges frihet att välja lämplig person till ordförande.

Den sakkunnige har föreslagit, att stadsfullmäktige skulle erhålla rätt att bevilja stadsfullmäktiges ordförande ersättning för representationsutgifter. Som skäl härför har den sakkunnige anført.

I huvudstaden förekomme den praxis, att ordföranden erhöles ersättning »för diverse utgifter i och för ordförandeskapet». Denna praxis syntes böra legaliseras genom rätt för staden att utgiva ersättning för representationsutgifter; samma regel torde böra gälla även i fråga om vice ordförandena, därest å dem skulle läggas utgiftskrävande representationsutgifter. Att i vidare mån för Stockholms del avvika från den allmänna principen, att ord-

förändruppdraget skall vara oavlönat, syntes icke påkallat. Vad särskilt anginge ersättning för skrivhjälp, skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter, vore sådan icke erforderlig, då dessa utbetalades och bokfördes genom stadsfullmäktiges kansli (stadskansliet).

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt remissyttrande frambällit, att de icke funnit avfattningen av det sålunda föreslagna stadgandet tillfredsställande, då ordförandens representativa uppgifter i en stad av Stockholms storlek medförde såväl betydande tidsspilla som direkta kostnader. Enligt stadsfullmäktiges mening borde stadgandet följaktligen givas en allmännare avfattning, möjliggörande en gottgörelse, motsvarande ordförandens här angivna uppgifter.

Överståthållarämbetet har anfört, att det vore ett allmänt känt förhållande, att uppdraget såsom ordförande i stadsfullmäktige i Stockholm vore förenat med betydande tidsspilla. Ämbetet har dock uttalat sin tvekan rörande lämpligheten av ett avsteg från den allmänna principen, att kommunala uppdrag böra vara oavlönade. Ämbetet ville likväl icke avstyrka stadsfullmäktiges hemställan i denna del.

I 3 mom. föreligger den avvikelser från LKS, att dels de personer, vilka kunna erhålla arvode, i likhet med vad fallet är i KFSthlm angivits genom en allmän bestämning i stället för genom uppräknings, dels någon ersättning för skrivmaterialier, postporton och dylika utgifter icke medtagits.

Såsom skäl till denna senare avvikelse har *den sakkunnige* anfört, att dylik ersättning med hänsyn till den ämbetsverksmässiga organisationen av förvaltningen i huvudstaden icke syntes vara erforderlig. Vidare har den sakkunnige frambällit, att KFSthlm icke i momentet nämnde ledamöter av stadskollegiet, möjligen av den grund, att kollegiet hade ansetts falla under begreppet »kommunal styrelse, nämnd eller beredning». Emellertid hade något arvode till kollegiledamot aldrig beslutats, och något behov att besluta dylik ersättning torde ej heller kunna förväntas uppkomma, då borgarråden, vilka åtnjöte lön, funnes att tillgå för mera tidskrävande uppdrag. Befattningarna såsom ordförande och vice ordförande utövades enligt 3 kap. 5 § av stadsfullmäktiges ordförande och vice ordförande »i denna egenskap».

Stockholms stadsfullmäktige hava hemställt, att stadens rätt att besluta arvode skulle utsträckas jämväl till ledamöter av stadskollegiet, då med de uppgifter, som åvilade kollegiet, den dittillsvarande begränsningen icke syntes längre vara motiverad.

Överståthållarämbetet har anfört följande.

Det kunde sättas ifråga, om icke övertvägande skäl talade för att liksom särskilt arvode föresloges skola kunna såsom nu utgå till ledamot av drätsel-nämnden eller annan ledamot av stadens nämnd eller beredning för det han efter uppdrag utfört arbete av väsentligt större omfattning än övriga ledamöter, sådant arvode måtte kunna i liknande fall tillerkännas jämväl annan ledamot av stadskollegiet än borgarråd. Väl vore det sant, att inom stadskollegiet borgarråden regelmässigt utförde de mer tidskrävande uppgifterna. Fall kunde dock uppkomma, då det funnes lämpligt att anförtro en viss uppgift åt annan ledamot, exempelvis när denne funnes vara med hänsyn till sakkunskap eller eljest särskilt väl skickad för uppgiften. Befogenhet

för stadsfullmäktige att då kunna lämna en ledamot av stadskollegiet arvode borde förefinnas.

Departements-
chefen.

Stadsfullmäktiges förslag, att staden skall erhålla rätt att lämna ordförandena ersättning för den tidsspillan, som de representativa uppgifterna kunna förorsaka, har jag icke kunnat biträda. En sådan metod för ersättningens beräkning skulle innefatta ett alltför starkt personligt moment och stå i strid med nu gällande principer för bestämmande av arvode till kommunala förtroendemän, i det dessa just utesluta hänsynstagande till subjektiva omständigheter. Å andra sidan synes det av den sakkunnige använda uttrycket »representationsutgifter» väl snävt, då ordförandeuppdraget kan förorsaka innehavaren åtskilliga kostnader, vilka icke rätt väl kunna betecknas såsom representationsutgifter. På grund härav vill jag föreslå en något vidare avfattning av förevarande bestämmelse, åsyftande att angiva, att staden skall äga rätt hålla presidiets ledamöter skadeslösa för de kostnader, som de representativa uppgifterna förorsaka dem.

Någon anledning att utesluta stadskollegiets ledamöter från möjligheten att erhålla arvode, där eljest förutsättningarna därför äro för handen, synes ej föreligga. Givetvis gäller detta dock icke borgarråden, då dessa enligt 39 § åtnjuta årsarvode. Såsom den sakkunnige antytt, kan ej förevarande moment åberopas till stöd för ersättning åt stadsfullmäktiges presidium i dess egenskap av presidium även i stadskollegiet, enär sistnämnda ordförandeskap ej innehaves efter särskilt uppdrag utan på grund av självskrivnenhet.

29 § (22 §) motsvarar LKS 48 §. Stadgandet avviker från LKS därutinnan, att ingenting säges om nämndernas framställningar.

Den sakkunnige har anfört, att, ehuru det i regel kunde anses överensstämmande med god praxis och överståthållarämbetets ställning som stadens styrelse (jfr överståthållarämbetets instr. § 1), att även nämndernas framställningar passerade ämbetet, funnes emellertid, på sätt av de från kommunalstyrelsen särskilt tillkallade sakkunnige framhållits, fall, då denna väg icke vore av behovet påkallad, såsom i fråga om folkskoledirektionens skrivelser till Kungl. Maj:t i skolärenden.

30 § (23 §) motsvarar LKS 50 §.

31 § (24 §) innehåller en med KFSthlm överensstämmande föreskrift om stadsfullmäktiges sekreterare. Stadgandet saknar motsvarighet i LKS.

32 § (25 §) motsvarar LKS 30 §. Ansvaret för protokollsföringen har icke i förslaget såsom i LKS ålagts ordföranden. Uppgiften kan nämligen med stöd av 31 § i förslaget uppdragas åt stadsfullmäktiges sekreterare. I paragrafens sista stycke har intagits en erinran om den av Kungl. Maj:t utfärdade särskilda arkivstadgan för Stockholm av den 26 september 1929.

Den sakkunnige har framhållit, att stadsfullmäktiges beslut med avseende

å protokollsförvaringen förutsatts egentligen avse sådana mera aktuella protokoll, som ännu icke överlämnats till stadsarkivet.

Angående Kungl. Maj:ts fastställelse av arkivstadgan se nedan sid. 44 f.

33 § (26 §) är likalydande med LKS 31 §.

34 § (27 §) motsvarar LKS 32 §.

35 § (28 §) överensstämmer med LKS 33 §.

3 kap. Om stadskollegiet och stadens nämnder.

36—40 §§ (1—5 §§) innehålla med smärre redaktionella ändringar enahanda bestämmelser om stadskollegiet och borgarrådsinstitutionen, som ingå i KFSthlm. 36 § har därvid med hänsyn till stadskollegiets centrala ställning av den sakkunnige avfattats i överensstämmelse med LKS 51 § första stycket. 37 § motsvarar närmast LKS 52 §.

Av nämnda bestämmelser upptar jag nu till närmare behandling allenast 40 § samt, som jag tidigare antytt, de därmed sammanhängande bestämmelserna i 20 §, i den mån dessa paragrafer stadga rätt för överståthållaren, eller vid hinder för honom underståthållaren, att övervara stadsfullmäktiges och stadskollegiets sammanträden och delta i överläggningarna men ej i beslutet. 20 och 40 §§ överensstämma såvitt nu är fråga med vad för närvarande gäller.

Överståthållarämbetskommittén har i sitt betänkande föreslagit, att dessa bestämmelser skulle utgå. Kommittén har därvid anfört i huvudsak följande skäl till stöd för sin mening.

Överståthållarens ifrågavarande befogenheter utgöra allenast »tämligen betydelselösa rester av den maktställning, som i gamla tider tillagts överståthållaren såsom representant för statens kontroll och ledning». En undersökning av antalet gånger, överståthållaren yttrat sig i stadsfullmäktige, anser kommittén hava visat, att överståthållarens deltagande »knappast kan sägas hava realiserat 'en för huvudstaden fördelaktig samverkan' mellan överståthållaren och stadens myndigheter». Den omständigheten, att överståthållaren flitigare begagnat sig av sin yttranderätt i stadskollegiet, finner kommittén icke utgöra tillräckligt skäl för bibehållande av hans befogenhet att närvara i kollegiet. Tiden skulle sedan länge vara inne »för ett definitivt avlägsnande av dylika värdelösa påminnelser av tider, som gått». Överståthållarens deltagande med yttranderätt skulle enligt kommitténs mening icke låta sig förena med ämbetets ställning såsom besvärinstans. Kommittén anser även, att någon parallell mellan överståthållarämbetet och magistraterna i landsortsstäderna eller mellan överståthållaren och landshövdingarna i länen ej kan dragas.

En reservant inom kommittén har anfört.

En jämförelse med såväl LKS som LLt visade, att i båda dessa författningar den statliga uppsiktsmyndighetens representanter tillagts alldeles enahanda befogenhet som överståthållaren. Att överståthållarens rätt att närvara i stadsfullmäktige liksom hans befogenhet att vara tillstädes i stadskollegiet borde bibehållas för att bereda honom tillfälle att följa den kom-

munala förvaltningen, syntes uppenbart liksom också, att bestämmelsen vore påkallad för bevakandet av statens viktiga intressen i huvudstaden. Det syntes också lämpligt, att överståthållaren, liksom borgmästaren och landshövdingen, vore i tillfälle att påpeka eventuella olagligheter och sålunda förebygga olagliga beslut. Den på civildomarens ställning kalkerade tillbakadragenhet, som kommittén ansåge böra vara utmärkande för överståthållaren, hade i vårt land förvaltningsmyndigheterna aldrig intagit, icke ens där de ägt dömande befogenhet. En dylik omläggning vore därför av vidsträckt principiell betydelse och icke någon specialfråga för Stockholms vidkommande.

Den sakkunnige har anfört följande.

I sitt utlåtande över 1928 års kommunallagsförslag hade stadskollegiets majoritet framhållit, att överståthållarens rätt att närvara vid vissa nämnders sammanträden och i sådant fall föra ordet, borde upphöra, då bestämmelsen icke kunde anses stå i samklang med den ställning till kommunalförvaltningen, överståthållaren enligt stadskollegiets mening borde intaga, och då bestämmelsen för övrigt saknade praktisk betydelse (se därom nedan sid. 46). Mot överståthållarens rätt att närvara i stadsfullmäktige och stadskollegiet gjordes däremot icke från något håll anmärkning. I den överläggning, som följde i stadsfullmäktige framhölls tvärtom från kollegiimajoritetens sida, att ämbetets traditionella samband med stadsfullmäktige komme till uttryck däri, att överståthållaren hade rätt att närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden liksom han vore kvar i stadskollegiet, och att sedvänjan, att överståthållaren funnes i stadsfullmäktige och stadskollegiet, icke borde övergivas.

Enligt LKS 22 § ägde borgmästaren eller, vid hinder för honom, den, vilken magistraten bland sina ledamöter utsåge, att vara tillstädes vid stadsfullmäktiges sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten. LLt 35 § stadgade: »Landshövding må i kraft av sitt ämbete landstingets sammanträden övervara och i dess överläggningar men ej i besluten deltaga. Ar ej landshövding i länet tillsatt eller förordnad, äger den i tjänsten äldste avdelningschefen i länsstyrelsen den rätt nu är sagd. Har landshövdingen förhinder utövas samma rätt av den avdelningschef, landshövdingen därtill förordnar, eller, därest sådant förordnande icke meddelats, av den i tjänsten äldste avdelningschefen.»

Stockholms stad utgjorde egen kommun och vore såtillvida likställd med övriga städer. Enligt instruktionen för överståthållarämbetet § 1 vore styrelsen över Stockholms stad anförtrödd åt en överståthållare såsom Konungens befallningshavande. Staden vore följaktligen, enligt uttryck, som vid kommunalförordningens tillkomst hade begagnats av föredragande departementschefen, att betrakta »såsom ett län för sig». Överståthållarens, respektive underståthållarens rätt att närvara vid stadsfullmäktiges sammanträden utgjorde en fullständig motsvarighet till de för övriga stadsfullmäktigkorporationer och landstingen gällande bestämmelserna. Den skillnad, som föreläge, bestode därunder, att överståthållaren, respektive underståthållaren ägde närvara i stadskollegiet, vilket ju vore en för Stockholm egendomlig institution. Vid föredragning i statsrådet av 1862 års kommunalförordning hade departementschefen till stöd för överståthållarens då beslutade ordförandeskap i stadsfullmäktige anfört, bland annat, att värden av de kommunala angelägenheterna i Stockholm hade för det allmänna en särskild vikt och betydelse icke blott därigenom, att i Stockholm, såsom rikets huvudstad, landets regering hade sitt säte, utan ock i följd därav, att där befunno sig en icke ringa del av statens egendom, ävensom i det förhållandet,

att genom särskilda anordningar för beredande av biträde åt överståthållaren vid utövningen av hans ämbete vore avsett att lämna ämbetets innehavare tid och tillfälle att åt de kommunala angelägenheterna ägna en större uppmärksamhet och mera odelad omtanke. Härtill komme, framhöll vidare den sakkunnige, att även från stadskollegiets sida år 1928 hade vitsordats lämpligheten ur stadens egna synpunkter av att överståthållaren närvore i stadsfullmäktige och stadskollegiet. Mot den av överståthållarämbetskommittén gjorda invändningen, att överståthållaren i motsats till borgmästaren icke borde närvara i kommunalförvaltningen med hänsyn till ämbetets ställning såsom besvärinstans, erinrade den sakkunnige därom, att också magistraterna skulle pröva lagligheten av stadsfullmäktiges beslut, innan dessa finge gå i verkställighet. På samma sätt utgjorde landshövdingens närvaro i landstinget icke något hinder mot att flertalet landstingsbeslut enligt 1862 års landstingsförordning skulle underkastas Konungens befallningshavandes godkännande, en prövning, som för övrigt enligt LLt 55 § delvis ännu bestode. I anledning av vad nu anförts hade överståthållarens ifrågavarande befogenhet ansetts böra lämnas orubbad.

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt yttrande framhållit, att överståthållarens rätt att närvara i stadsfullmäktige liksom hans befogenhet att bevisa stadskollegiets sammanträden givetvis vore ägnad att befämja samarbetet mellan statsförvaltningen och kommunalstyrelsen.

På de av den sakkunnige och stadsfullmäktige anförda skälen har jag ansett överståthållarens, respektive underståthållarens nuvarande rätt att delta i stadsfullmäktiges och stadskollegiets sammanträden böra oförändrad bibehållas.

Departements-
chefen.

41 § (6 §) avhandlar borgarrådets uppgifter och är hämtad från KFSthlm ehuru med tvenne tillägg, i det dels införts en erinran om borgarrådets ordförandeskap i vissa nämnder, dels möjlighet beretts stadskollegiet att undantagsvis lägga föredragningen av ärende eller grupp av ärenden å aunan än borgarråd.

Den sakkunnige har såsom motivering anført, att nämnda ordförandeskap vore ett väsentligt moment i borgarrådets ställning och uppgift, vadan de här borde omnämnas. I senare hänseendet har den sakkunnige framhållit, att för närvarande vid sidan av författningen rådde den praxis, att kanslichefen föredroge bland annat ärenden rörande kollegiets eget ämbetsverk, stadskansliet, och kollegiets anslag samt valmemorial och revisionsberättelser rörande nämnderna.

42 § (7 §) innehåller bestämmelser om stadens nämnder.

Den sakkunnige har härvid anført, att det ansetts lämpligt att här alltjämt lagfästa icke blott drätselnämndens utan även fattigvårdsnämndens ställning som en stadens nämnd. Detta dels av historiska skäl — överensstämmelsen med KFSthlm — dels enär enligt fattigvårdslagen 22 § denna lags organisatoriska bestämmelser icke gällde för Stockholms stad, utan där i stället lände till efterrättelse KFSthlm samt de särskilda bestämmelser, som i avseende på organisationen av fattigvården därstädes vore eller bleve av Konungen fastställda. De grundläggande stadgandena om fattigvårdsnämnden borde därför hava lags karaktär och icke blott intagas i en instruktion.

Enligt 7 § i den sakkunniges förslag skulle såväl stadskollegiets som nämndernas instruktioner fastställas av Kungl. Maj:t. Detta överensstämmer med vad nu gäller.

Överståthållarämbetskommittén har ansett, att denna underställningsskyldighet borde upphöra. Därvid har kommittén anmärkt, att någon motivering för stadgandet ej av 1861 års Stockholmskommitté lämnats, samt återgivit ett mot bestämmelsen riktat uttalande av överståthållarämbetet från 1861. Kommittén har vidare åberopat, att Stockholm här intoge en särställning, i det övriga kommuner icke vore underkastade sådan statsuppsikt utom såvitt avsåge drätselkamarreglementet, vilket skulle fastställas av Konungens befallningshavande. Drätselkammarens uppgifter vore emellertid i Stockholm uppdelade på flera myndigheter, av vilka drätselnämnden utgjorde endast en. I landskommunerna funnes icke någon motsvarande underställningsskyldighet.

I anledning av kommitténs förslag har *den sakkunnige* anfört följande.

Överståthållarämbetets uttalande från 1861 avsåge icke underställningsfrågan, utan utgjorde en redaktionell anmärkning däremot, att texten blott talade om »förändring» av de av Kungl. Maj:t fastställda instruktionerna. Uttalandet saknade förty tillämplighet å nu förevarande fråga. Anledningen till att någon motivering till bestämmelsen om underställning av instruktionerna ej givits i Stockholmsförslaget vore givetvis, att förslaget härutinnan icke innehållit någon avvikelse från 1859 års förslag till kommunalförordning för stad. Detta hade nämligen i § 68 upptagit föreskrift om att förslag till drätselkamarreglementet skulle insändas »till Konungens befallningshavande, för att, åtföljt av dess yttrande, Kungl. Maj:ts förövning och fastställelse underställas». Då kommunalförordningen för Stockholm såsom verkställighets- och förvaltningsorgan upptagit förutom drätselnämnden även sundhetsnämnden och fattigvårdsnämnden, hade det allenast varit i konsekvens med 1859 års förslag, att Kungl. Maj:t skulle fastställa nämndernas instruktioner. Slutligen erinrade den sakkunnige därom, att LKS 52 § underkastade drätselkammarens reglemente länsstyrelsens fastställelse, och att LKL i 44 § 1 och 3 mom. föreskröve Konungens befallningshavandes fastställelse för kommunalnämndens reglemente och Kungl. Maj:ts fastställelse av reglemente, avseende särskild ordning för medelsförvaltningens handhavande.

Ytterligare torde beaktas, att verkställighet av stadsfullmäktiges beslut i landsortsstäderna skedde via en offentlig myndighet, magistraten, men i Stockholm av nämnderna direkt. Vidare förefunnes i Stockholm en särskild kommunal organisation, vilken medfört, att huvudstaden i vidsträckt omfattning vore dispenserad från allmänna organisationsbestämmelser. I sådant hänseende kunde erinras om fattigvårdslagen 22 §, hälsovårdsstadgan 7 §, barnavårdslagen 19 § och polislagen 13 §, vilka samtliga omtalade av Kungl. Maj:t för Stockholm utfärdade bestämmelser. Och slutligen vore att framhålla, att nämndinstruktionerna i en stad av Stockholms storlek och betydelse snarast hade karaktären av allmänna författningar.

Med hänsyn härtill hade någon ändring i underställningsskyldigheten i fråga om stadskollegiets och nämndernas instruktioner ansetts icke böra ske.

Stockholms stadsfullmäktige hava i fråga om fastställelsen av förevarande instruktioner samt av arkivstadgan (32 §), revisionsstadgan (52 §) samt kassa- och räkenskapsreglementet (50 §) anfört följande.

Vid bedömandet av förslaget i denna del borde beaktas, att staden i följd av detta fastställelseinstitut erhållit i viss mån friare händer i avseende å medelsförvaltningens och revisionens anordnande än landsortsstäderna. Vidare borde anmärkas, att verkställigheten av stadsfullmäktiges beslut i Stockholm i motsats till i övriga städer ägde rum direkt genom nämnderna utan offentlig ämbetsmyndighets mellankomst. Då huvudstaden i icke ringa omfattning dispenserats från de i allmänna författningar givna organisatoriska bestämmelserna, syntes det även med hänsyn till betydelsen av huvudstadens kommunalförvaltning naturligt, att fastställelsen av de kommunallagen kompletterande författningarna berodde av Kungl. Maj:t och icke av en lokal statsmyndighet.

De skäl, som anförts för bibehållande av Kungl. Maj:ts fastställelse av nämndinstruktionerna samt därmed jämförliga stadgor och reglementen, torde äga olika vikt i de olika fallen. Att arkivstadgan bör bli föremål för Kungl. Maj:ts fastställelse lärer framgå därav, att stadsarkivet enligt principerna för 1929 års arkivreform skall hava ställningen av landsarkiv för Stockholms arkivdistrikt, och att författningen avser även andra arkiv än de kommunala. Beträffande reglementet för uppbördsverket, kassa- och räkenskapsreglementet samt revisionsstadgan synes Kungl. Maj:ts prövning vara erforderlig, dels emedan dessa författningar förutsättas upptaga bestämmelser, som för övriga kommuner upptagas i lag, vadan författningarna erhålla en dispensliknande karaktär, dels ock emedan i landskommunerna bestämmelser om centraliserad medelsförvaltning skola underställas Kungl. Maj:t. Departements-
chefen.

Beträffande vissa nämndinstruktioner torde den av den sakkunnige åberopade omständigheten, att Stockholm är dispenserad från allmänna organisationsbestämmelser, få tilläggas avgörande betydelse. Enligt 22 § fattigvårdslagen gälla icke föreskrifterna i lagens 3 kap. för Stockholms stad, utan lända i stället till efterrättelse kommunalförordningen samt de särskilda bestämmelser, som med avseende å organisationen av fattigvården därstädes äro eller varda av Konungen fastställda. I fråga om fattigvårdsnämnden torde sålunda Kungl. Maj:ts prövning icke böra rubbas. Vidare innehåller 19 § barnavårdslagen, att bestämmelserna i samma lags 1 kap. lända till efterrättelse för Stockholms stad allenast i den mån icke Konungen genom särskilt utfärdad föreskrift annorlunda förordnar. I fråga om nykterhetsnämnd i Stockholm gälla enligt 4 § alkoholistlagen de bestämmelser, som Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar. Enligt 7 § hälsovårdsstadgan äga bestämmelserna i 2 § 1 mom. samt 3 § 1 mom. tillämpning för Stockholms stad allenast i den mån icke Kungl. Maj:t efter stadsfullmäktiges hörande annorlunda stadgar. I 13 § 5 mom. polislagen föreskrives slutligen, att vad som stadgas i 3 mom. första stycket och 4 mom. i samma paragraf skall lända till efterrättelse för Stockholm allenast i den mån icke Konungen genom särskilt utfärdade bestämmelser annorlunda förordnar. I dessa och liknande fall böra tydligen även instruktionerna underställas Kungl. Maj:t.

I övrigt synes det däremot icke ur principiell synpunkt erforderligt, att instruktionsförslagen dragas under Kungl. Maj:ts prövning. Visserligen äga nämnderna i Stockholm verkställa stadsfullmäktiges beslut utan förmedling av offentlig myndighet men så sker också i fögderistäderna. Vad angår

nämndinstruktionernas karaktär av allmänna författningar bör ihågkommas, att ganska ingripande lokala författningar kunna beslutas av stadsfullmäktige och fastställas av Konungens befallningshavande. Uppgiften att utöva den erforderliga kontrollen att instruktionerna överensstämja med kommunallagen och andra ifrågakommande författningar bör följaktligen kunna fullt betryggande överlämnas till överståthållarämbetet. I fråga om stadskollegiet och drätselnämnden synas dock nuvarande bestämmelser böra bibehållas. Instruktionen för stadskollegiet måste anses äga en central betydelse för kommunalstyrelsen i följd av kollegiets ställning såsom »stadens regering». För drätselnämndens vidkommande talar för samma anordning denna nämnds särskilda vikt.

Enligt KFSthm äger överståthållaren att med yttranderätt närvara vid nämndernas sammanträden. Denna befogenhet har icke medtagits i den sakkunniges förslag. Däremot hava nämnderna ålagts att var i avseende å sitt verksamhetsområde lämna överståthållarämbetet sådana upplysningar, som av ämbetet äskas.

Den sakkunnige har härom anført följande.

Stockholms stadsfullmäktige hade år 1928 uttalat sig för att överståthållarens rätt till närvaro i nämnderna borde upphöra; enahanda ståndpunkt hade överståthållarämbetskommittén intagit under åberopande av att denna befogenhet från och med 1926 icke i något fall använts av överståthållaren. De från kommunalstyrelsen särskilt tillkallade sakkunniga hade framhållit, att bestämmelsen numera syntes sakna praktisk tillämpning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hade den sakkunnige ansett sig kunna föreslå, att bestämmelsen finge utgå.

Den utgjorde dock en motsvarighet till LKS 47 §, varest stadgades, att alla av staden tillsatta styrelser i sin förvaltning stode under magistratens överinseende. Syftet med angivna, överståthållaren tillkommande befogenhet måste också antagas vara att bereda honom möjlighet att förskaffa sig noggrann kännedom om stadens förvaltning. De viktiga statsintressen, som med huvudstadens förvaltning vore förbundna, motiverade alltjämt möjligheter till en effektiv statsuppsikt. Såsom departementschefen vid föredragningen av förslaget till KFSthm hade framhållit, vore överståthållarämbetets organisation vidare anordnad just med hänsyn till att ämbetets innehavare skulle erhålla tid och tillfälle att åt de kommunala angelägenheterna ägna en större uppmärksamhet och mera odelad omtanke.

Den lämpligaste formen härför torde emellertid, såsom utvecklingen syntes giva vid handen, icke vara rätten till närvaro i nämnderna. Man borde i stället genom uttrycklig föreskrift bereda ämbetet möjlighet att på annan väg förskaffa sig den omedelbara kännedom om stadens särskilda förhållanden i olika hänseenden, som uppgiften att å statens vägnar handhava styrelsen över Stockholms stad kunde kräva. Detta torde kunna vinnas genom införande av ett stadgande om skyldighet för nämnderna att var inom sitt område lämna överståthållarämbetet alla upplysningar, som ämbetet begärde.

Stockholms stadsfullmäktige hava icke framställt någon erinran mot förslaget i denna del.

Vad den sakkunnige föreslagit har jag ansett mig kunna biträda.

Departements-
chefen.

43—45 §§ (8—10 §§) innehålla ytterligare föreskrifter om nämnderna och äro hämtade från KFSthlm. Medan för närvarande för ledamot- eller suppleantskap i nämnd kräves valbarhet till stadsfullmäktige, hava enligt förslaget såväl valbarhetsvillkoren som obehörighets- och avsägelsegrunderna för stadsfullmäktige gjorts tillämpliga, men möjlighet har beretts att i instruktion för viss nämnd härom meddela särskilda bestämmelser.

46 § (12 §) motsvarar LKS 54 §.

Den sakkunnige hade i förevarande kapitel även upptagit en paragraf (§ 11) med bestämmelser om nämndledamöternas ansvar, motsvarande de föreskrifter i detta ämne, som föreslagits till införande i de allmänna kommunallagarna (jfr nedan sid. 69). Då jag emellertid, såsom framgår av det följande, icke föreslår någon omreglering av de kommunala förtroendemännens ansvar, torde paragrafen böra utgå ur förslaget.

4 kap. Om stadens drätsel.

47 § (1 §) överensstämmer med LKS 56 §.

48 § (2 §) motsvarar LKS 57 § första stycket. Någon motsvarighet till bestämmelsen i LKS om statförslagets offentliggörande återfinnes icke; ett sådant stadgande har av den sakkunnige ansetts överflödigt, då statförslaget alltid i god tid före stadsfullmäktigbehandlingen utkommer i tryck.

I andra stycket av förevarande paragraf har upptagits föreskriften, att, i enlighet med vad nu gäller, yttranden över specialförslagen skola inhämtas från drätselnämnden.

49 § (3 §) motsvarar LKS 57 § tredje och fjärde styckena. I överensstämmelse med rådande praxis har stadgats, att budgetbehandlingen skall äga rum i december månad.

Med anledning därav, att i paragrafens andra stycke föreskrives expedition allenast av det för debiteringen erforderliga utdraget av staten, d. v. s. beslutet om skattesatsen, har *den sakkunnige* erinrat därom, att stadskollegiet regelmässigt erhöle stadsfullmäktiges uppdrag att vidtaga de justeringar av staten, vilka behandlingen i stadsfullmäktige föranledde, och att dessa justeringar kunde för sitt slutförande kräva avsevärd tid.

50 § (4 §) första stycket motsvarar LKS 59 § första stycket. Förslagets andra stycke hänvisar beträffande stadens kassa- och räkenskapsväsen till särskilt reglemente, som skall fastställas av Kungl. Maj:t, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

Den sakkunnige har anfört, att det syntes riktigare, att dylikt reglemente,

liksom nämndernas instruktioner och andra kommunallagen kompletterande specialförfattningar och i analogi jämväl med LKL 44 § 3 mom. fastställdes av Konungen. Infördes bestämmelse härom, syntes det icke nödvändigt att i lagen intaga någon motsvarighet till föreskriften i LKS 53 §, enligt vilken penningmedel, som ej erfordrades för verkställande av nära förestående utbetalningar, skulle insättas hos bank eller å postgirokonton; erforderliga föreskrifter kunde lämpligen meddelas i reglementet.

Stockholms stadsfullmäktige hava, såsom redan ovan sid. 44 f. omförmälts, icke haft något att erinra mot förslaget i denna del.

Till den sakkunniges förslag att reglementet för stadens kassa och räkenskapsväsen skall fastställas av Kungl. Maj:t har jag redan (sid. 45) uttalat min anslutning. Jämväl vad den sakkunnige i övrigt föreslagit har jag funnit mig böra biträda.

51—52 §§ (5—6 §§) avhandla revisionsgranskningen och motsvara LKS 58 och 60 §§. 6 § i den sakkunniges förslag hänvisar i fråga om revisionens närmare anordnande till särskild revisionsstadga, vilken i överensstämmelse med vad redan tillämpas skall fastställas av Kungl. Maj:t, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag. Om revisorssuppleanter skola utses eller icke, skall enligt paragrafen bero av stadens eget bedömande.

Enligt 51 § och i likhet med LKS skola revisorer väljas i förväg. För närvarande gäller i Stockholm, att de utses i efterhand.

I sitt yttrande över 1928 års kommunallagsförslag anförde *Stockholms stadsfullmäktige*.

Stadsfullmäktige kunde ej tillstyrka det framlagda förslaget om obligatoriskt val av revisorer före det förvaltningsår, som revisionen avsåge. Goda skäl kunde anföras både för och emot en dylik anordning, och avgörandet torde i väsentlig mån bero på, huru den löpande revisionskontrollen i förekommande fall vore ordnad. I mindre kommuner, där de kommunalvalda revisorerna även hade hand om sifferrevisionen och liknande till den löpande kontrollen hörande uppgifter, torde övervägande skäl tala för att revisorerna utsågos i förväg, men i andra kommuner kunde den nu tillämpade ordningen vara att föredraga. Den ändring av gällande lagbestämmelser, som på denna punkt vore påkallad, borde följaktligen, såsom även av riksdagen föreslagits, begränsas till att lämna kommunerna valfrihet, huru de i detta hänseende ville förfara.

Stadsfullmäktige ansåge vidare olämpligt, att i lagen infördes obligatoriska bestämmelser om val av revisorssuppleant, då det liksom hittills syntes böra överlämnas åt kommunen själv att avgöra, huruvida i särskilda fall suppleanter för revisorerna behövde väljas eller icke.

I *propositionen* med förslag till allmänna kommunallagar (nr 99/1930) togs icke någon hänsyn till de sålunda av stadsfullmäktige eller till de likartade, från andra håll framställda önskemålen. Departementschefen, *statsrådet Lübeck*, anförde.

Riksdagen hade uttalat, att det i många fall kunde vara fördelaktigt, att de kommunala revisorerna utsågos för granskning av det nästföljande årets räkenskaper. Härigenom erhöles revisorerna möjlighet att bättre följa förvaltningen och verkställa en effektiv revision. Erfarenheten hade visat, att

under revisionsåret kunde inträffa omständigheter, som påkallade omedelbart ingripande från revisorernas sida. Regeln att revisorerna skulle väljas i förväg — vilken regel tillstyrkts i de flesta av de yttranden, som berört denna fråga — hade för landstingens del upptagits i landstingslagen. Samma bestämmelse syntes böra gälla även för kommunerna. Riksdagen hade visserligen förordat, att kommunerna skulle äga frihet att avgöra, huruvida revisorsvalet skulle avse det löpande eller det följande året, men att i detta hänseende tillerkänna kommunerna en valrätt, som icke givits landstingen, torde ej vara påkallat. Departementschefen ansåge sig därför i denna punkt böra tillstyrka 1928 års kommunallagsförslag. Tydligt vore emellertid, att valet av revisorer i förväg icke finge leda till att revisorerna toge del i förvaltningen. En dylik utveckling skulle kunna medföra ett minskande av ansvarskänslan hos de förvaltande organen och en begränsning av revisorernas möjlighet att sedermera fritt bedöma vidtagna åtgärder. Med hänsyn härtill måste möjligheten att under revisionsåret rådföra sig med revisorerna begagnas med största försiktighet. Den borde utnyttjas endast i undantagsfall och finge icke föranleda, att revisorernas mening inhämtades rörande åtgärder liggande inom ramen för den sedvanliga förvaltningen. Märkas borde även, att revisionen — även om revisorerna utsåges i förväg — icke kunde ersätta en fortlöpande kassakontroll. Anordnandet av sådan kontroll borde ankomma på dem, som närmast hade ansvaret för den kommunala förvaltningen.

1930 års riksdag anslöt sig till propositionen men gjorde det tillägg, att de kommunala revisorerna skulle äga när som helst inventera kommunens kassor och taga del av räkenskaper och andra handlingar.

Den kommunala revisionen undergick i Stockholm en omorganisation år 1930. Principerna, som återfinnas i den av Kungl. Maj:t fastställda *revisionsstadgan för Stockholm*, äro i huvudsak följande.

Stadsfullmäktige utse årligen i december månad revisorer för det då tilländalöpande året. Nämnderna fördelas enligt fullmäktiges bestämmande på revisionsområden, och fullmäktige utse revisorer till antal, fullmäktige bestämma, för varje sådant revisionsområde. Bland revisorerna utse stadsfullmäktige samtidigt ett revisionsutskott med sju ledamöter och lika många suppleanter. Revisionsutskottet har i huvudsak till uppgift att under det på valet följande året övervaka revisionsarbetets allmänna gång och utgöra styrelse för stadens revisionskontor. Ordföranden i utskottet utses av stadsfullmäktige bland utskottets ledamöter. Revisionen är av tvenne typer, administrativ och kommunal, den förra åsyftande den siffermässiga och formella riktigheten i förvaltningen, den senare en saklig granskning ur lämplighetssynpunkt. Den administrativa revisionen av stadens medelsförvaltning besörjes av revisionskontoret. Dess granskning avser sålunda att kontrollera, att räkenskaperna äro riktiga till siffran, att de äro fullständigt verifierade, att inkomsterna uppburits och redovisats samt utgifterna verkställda och bokförts i enlighet med gällande stat eller eljest förefintliga bestämmelser. Revisionskontorets granskning omfattar dels en löpande granskning av medelsförvaltningen, vilken bör ske så snart som möjligt efter bokföringen, dels granskning av vederbörande nämnders bokslut. Tidpunkten, då nämndernas räkenskaper, avslutade för kalenderår, skola avlämnas till revisionskontoret, bestämmas för varje nämnd av stadsfullmäktige. — Den kommunala revisionen åligger de av stadsfullmäktige utsedda revisorerna. För varje nämnd eller grupp av nämnder, som utgör särskilt revisionsområde, utse stadsfullmäktige vid valet av revisorer tillika bland dem en ord-

förande. Till revisorerna skola av vederbörande nämnd, så snart ske kan, överlämnas protokoll och därtill hörande handlingar jämte en särskild redogörelse för verksamheten under det år, som revisionen omfattar. Revisionsförrättningen skall vara avslutad och berättelse däröver avlämnad till nämnden inom utgången av september månad året efter det revisionen avser. Därefter skall berättelsen jämte det utlåtande, vartill den må anses föranleda, av nämnden ofördröjligen överlämnas till stadsfullmäktige. Vid anmälan av detta ärende till föredragning hos stadsfullmäktige skall tillses, att såvitt möjligt samtliga revisionsberättelser kunna av fullmäktige upp- tagas till prövning vid ett och samma sammanträde.

Den sakkunnige har anfört följande.

Då numera principen om revisorsval i förväg förverkligats inom den allmänna kommunalrätten, såväl i primärkommunerna som i landstingen, synes icke någon anledning finnas till annan ordning i huvudstaden, lika litet som i andra större städer. Vad anginge val av revisorssuppleanter, syntes däremot stadsfullmäktiges önskemål kunna utan olägenhet tillgodoses genom föreskrift, att dylika suppleanter allenast skulle utses, där så funnes erforderligt.

I revisionsstadgan kunde, med iakttagande av de särskilda önskemål, som föranleddes av förvaltningens eller revisionens anordning, införas motsvarighet till stadgandet i LKS om rätt för revisorerna att när som helst inventera kassa och övriga tillgångar samt taga del av räkenskaper och andra handlingar, som berörde förvaltningen.

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt remissyttrande erinrat om vad fullmäktige år 1928 anfört samt vidare framhållit följande.

Enligt stadsfullmäktiges mening hade den hittills i Stockholm tillämpade ordningen, vilken även lagts till grund för 1930 års omorganisation av revisionsväsendet, bestämda företräden framför den regel, som upptogs i det remitterade lagförslaget och för vars lagfästande i Stockholm icke några andra än rent formella uniformitetsskäl kunde anföras. I överensstämmelse med den ståndpunkt staden intagit år 1928 ansågo stadsfullmäktige därför, att kommunallagen borde lämna staden frihet att i detta hänseende förfara på sätt staden själv funne lämpligt. Då revisionens närmare organisation och med revisionen sammanhängande förhållanden, som för övriga kommuner bestämdes i de allmänna kommunallagarna, för Stockholms del liksom hittills skulle komma att regleras genom en särskild, av Kungl. Maj:t fastställd revisionsstadga, syntes det även naturligt, att frågan om tiden för revisorsval finge bestämmas i samma ordning.

Överståthållarämbetet har åberopat vad stadsfullmäktige anfört.

Departements-
chefen.

I första hand må anmärkas, att den ståndpunkt, som stadsfullmäktige i sitt yttrande intagit, eller att spørsmålet om revisorsval i förhand eller i efterhand skulle avgöras genom revisionsstadgan för Stockholm, icke innebär annat än ett undanskjutande av principfrågan. Det synes emellertid riktigast, att denna fråga för Stockholms vidkommande lika väl som för landstingens och övriga kommuners blir föremål för ett sakligt ståndpunktstagande i nu förevarande sammanhang. Vidare är att uppmärksamma, att, såsom av stadskollegiets tryckta utlåtande framgår, önskan om bibehållande av den nuvarande efterhandsrevisionen icke är allmän inom huvudstadens kommunalstyrelse. De närmast sakkunniga organen, revisionsutskottet och revisionskontoret, hava sålunda förordat den sakkunniges förslag under framhållande,

att sådana händelser kunna inträffa under löpande år, som påfordra revisorernas ingripande, vadan möjlighet borde beredas revisorerna att följa förvaltningens gång. En inom huvudstadens kommunalstyrelse tillsatt revisionskommitté har, enligt revisionskontorets uppgift, likaledes enat sig om att tillstyrka ett införande av obligatorisk, löpande revision. Liknande mening har ock reservationsvis framkommit inom drätselnämnden. Den omständigheten, att meningarna inom Stockholms kommunalstyrelse sålunda äro delade, visar, att något allmänt känt behov av en undantagsbestämmelse för huvudstadens del icke kan anses föreligga. Några svårigheter att omlägga Stockholms revisionsväsen efter samma linjer, som redan allmänt gälla i riket i övrigt, synas icke heller vara för handen. Med hänsyn härtill och i övrigt på de av den sakkunnige anförda skälen har jag ansett mig böra biträda dennes förslag.

I fråga om fastställelse av revisionsstadgan må även hänvisas till vad ovan sid. 45 anförts.

53 § (7 §) motsvarar LKS 61 §.

5 kap. Om uttaxering och uppbörd.

54 § (1 §) motsvarar LKS 62 §.

55 § (2 §) motsvarar LKS 63 § 2 och 3 mom. Till 1 mom., som avser personliga tjänstbarheter, finnes icke någon motsvarighet i KFSthlm.

Den sakkunnige har anført, att den skattedifferentieringsmöjlighet, som genom förevarande paragraf bereddades staden, vore densamma som nuvarande bestämmelser innehölle. Däremot hade förfarandet underkastats regler motsvarande de för övriga städer gällande; den särskilda utredningen hade dock, i enlighet med de från kommunalstyrelsen särskilt tillkallade sakkunnigas mening, ansetts här lämpligen kunna uppdragas åt stadskollegiet.

56 § (3 §) motsvarar LKS 64 §.

57 § (4 §) motsvarar LKS 65 och 68 §§ med de avvikelser, som föranledas därav, att uppbörden i Stockholm besörjes av överståthållarämbetet. Uppbördens förrättande skall, i överensstämmelse med vad för närvarande tillämpas, bestämmas genom reglemente, som Kungl. Maj:t fastställer.

58 § (5 §) motsvarar LKS 71 §. Avvikelserna från LKS bero på det särskilda uppbördssättet i Stockholm, där uppbördsmyndighet och indrivningsmyndighet sammanfalla i överståthållarämbetet.

59 § (6 §) motsvarar LKS 69 § andra, tredje och fjärde styckena. Första stycket av sistnämnda paragraf, vilket sammanhänger med bestämmelserna i 66 § samma lag angående debiterings- och uppbördslängden, saknar liksom

66 och 67 §§ tillämplighet i följd av det nyssnämnda särskilda uppborðs-sättet i Stockholm.

60—61 §§ (7—8 §§) motsvara LKS 70 och 72 §§. Liknande bestämmelser finnas icke i KFSthlm men ingå delvis i uppborðsverkets reglemente. 60 § andra stycket och 61 § sista punkten ha i förhållande till den sakkunniges förslag jämkats till närmare överensstämmelse med LKS 70 och 72 §§.

62 § (9 §) innehåller bestämmelser, motsvarande LKS 73 §. Bestämmelser om avkortning och avskrivning finnas för närvarande för Stockholm allenast i uppborðsverkets reglemente.

Den sakkunnige har anført, att det synts lämpligt, att de allmänna bestämmelserna om avkortning och avskrivning infördes i förslaget, ehuru jämkade med hänsyn därtill, att överståthållarämbetet såsom uppborðsmyndighet alltjämt skulle verkställa dessa åtgärder. I 1 mom. b) hade de i LKS förekommande orden »efter besvär» icke medtagits, enär nedsättning eller befrielse från påförda utskylder även kunde föreskrivas oberoende av besvär.

6 kap. Om underställning och besvär.

Frågan om ändrat anordnande av statsuppsikten över kommunalstyrelsen i Stockholm har redan väckts av Stockholms stadsfullmäktige i deras yttrande över 1928 års kommunallagsförslag. För närvarande gäller, att stadsfullmäktiges beslut skola underställas Kungl. Maj:t i en omfattning, som nära överensstämmer med de allmänna kommunallagarnas föreskrifter, utom däri, att nämndinstruktioner och skattedifferentieringsbeslut tarva Kungl. Maj:ts godkännande. Övriga stadsfullmäktigebeslut skola underställas överståthållarämbetet, dock med några undantag, bland vilka det viktigaste utgöres av anslagsbeslut, så framt de ej avse påläggande av avgifter, vilka erfordra uttaxering för längre tid än fem år. Denna allmänna underställningsskyldighet är hämtad från 1859 års kommitterades förslag till förordning om landsting och där förekommande bestämmelser om Konungens befallningshavandes deltagande uti och inflytande på de frågor, som utgöra föremål för förhandlingarna inom länsrepresentationen. Bestämmelserna om besvär över stadsfullmäktiges beslut överensstämma i huvudsak med de allmänna kommunallagarna, ehuru någon föreskrift angående verkställbarheten efter besvär ej gives i KFSthlm. Ifrågarande besväröbestämmelser gälla ock stadens nämnders beslut.

Vid 1924 års omarbetning av landstingsförordningen avskaffades den diltillsvarande skyldigheten för landstingen att underställa sina beslut Konungens befallningshavandes prövning; endast i fråga om skattedifferentieringsbeslut blev detta underställningsinstitut bibehållet.

I samband med sitt utlåtande över 1928 års kommunallagsförslag hade *Stockholms stadsfullmäktige* även yttrat sig över tvenne inom stadsfullmäktige väckta motioner, avseende inskränkningar av överståthållarämbetets prövningsbefogenheter. Fullmäktige hade därvid anført följande.

Vid den förestående omarbetningen av KFSthlm borde uppmärksamhet ägnas jämväl åt gällande bestämmelser om överståthållarämbetets prövning av stadsfullmäktiges beslut. Enligt stadsfullmäktiges mening kunde nämligen de krav på en omläggning av överståthållarämbetets prövningsbefogenheter i fråga om stadsfullmäktiges beslut, som framkommit i vissa motioner inom fullmäktige, icke fränkännas fog, då några skäl, varför Stockholms stadsfullmäktiges, till skillnad från övriga kommunala korporationers, beslut skulle vara underkastat kontroll med avseende ej blott å lagligheten, utan även å lämpligheten, näppeligen torde kunna anföras. Enligt stadsfullmäktiges mening borde denna kontroll omläggas efter mönster av den nya landstingslagen och sålunda, liksom i fråga om landstingen och ända sedan 1862 även i avseende å landskommunerna, begränsas till de fall, då besvär över de kommunala besluten anförts. Enligt vad erfarenheten torde hava givit vid handen innebure detta en fullt tillräcklig garanti för att frågan om beslutens lagenlighet skulle ägnas behörig uppmärksamhet vid ärendenas förberedande handläggning.

Utöver vad stadsfullmäktige sålunda uttalade har *överståthållarämbetskommittén* ansett, att jämväl Kungl. Maj:ts prövning av de kommunala besluten borde begränsas och att Kungl. Maj:ts fastställelse alltså icke vidare skulle erfordras i fråga om beslut, avseende stadskollegiets och nämndernas instruktioner — denna fråga har ovan sid. 44 ff. behandlats — samt rörande skattedifferentiering.

Enligt *den sakkunniges förslag* skulle i avseende å statsuppsikten över Stockholms kommunalförvaltning gälla i huvudsak samma regler som för rikets övriga städer enligt 1930 års kommunallagstiftning. Överståthållarämbetets stadfästelse av stadsfullmäktiges beslut skulle begränsas till samma omfattning som länsstyrelsernas och magistraternas prövning av stadsfullmäktiges beslut i andra städer. Ämbetets allmänna befogenhet att pröva de kommunala besluten skulle alltså upphöra, men fortfarande komme dess stadfästelse att erfordras för beslut om ersättning eller arvode åt kommunal förtroendeman, om utgifter, som påkallade uttaxering under längre tid än fem år, samt, till viss skillnad från övriga städer men i anslutning till landstingslagens stadganden, även för beslut om skattedifferentiering. Denna begränsning av överståthållarämbetets prövningsrätt hade, i överensstämmelse med vad som gällde i fråga om magistraten i övriga städer, kompletterats med skyldighet för ämbetet att löpande kontrollera lagligheten av stadsfullmäktiges beslut och i förekommande fall förbjuda verkställigheten av sådant beslut. I fråga om Kungl. Maj:ts prövning av stadsfullmäktiges beslut innebure förslaget icke någon annan ändring av betydelse än den som betingades av att prövningen av beslut om skattedifferentiering skulle överflyttas från Kungl. Maj:t till överståthållarämbetet.

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt remissyttrande anført, att de syntes sakna anledning att motsätta sig den sakkunniges förslag rörande statsuppsikten över kommunalförvaltningen, även om förslaget på några punkter ginge mindre långt än vad fullmäktige år 1928 uttalat.

Då den sakkunniges förslag allenast innebär, att statsuppsikten över huvudstadens kommunalförvaltning anordnas i möjligaste anslutning till de

principer, som vunnit tillämpning vid 1930 års kommunallagsrevision, biträder jag detsamma. Beträffande förslagets detaljer hänvisar jag till vad nedan anföres.

63 § (1 §) motsvarar LKS 74 §.

Den sakkunnige har i fråga om detta stadgande anfört följande.

Underställning under Kungl. Maj:t erfordrades för närvarande av beslut, som anginge »försäljning, pantförskrivning eller utbyte av sådan staden tillhörig fastighet, som till bestridande av något bland stadens allmänna behov blivit bestämd, så ock överenskommelse, som medför förändring i de rättigheter staden till sådan fastighet äger». Enligt LKS fordrades underställning av beslut om »avhändande eller pantförskrivning av sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta avseende ändamål tillfallit staden genom gåva eller testamente, ävensom överenskommelse, som medför ändring i någon stadens rättighet till sådan fastighet». Medan sålunda här tarvades underställning i fråga om donationsfastigheter, krävdes i Stockholm sådan underställning, oberoende av förvärvssättet, i fråga om fastigheter, som vore bestämda till bestridande av något bland stadens allmänna behov. Anledningen till den i KFSthlm avvikande lydelsen framginge ej av förarbetena. Någon anledning att upphäva den i Stockholm gällande särskilda bestämmelsen syntes icke föreligga, och detta hade ej heller av överståthållarämbetskommittén ifrågasatts. Av likformighetsskäl hade det emellertid ansetts lämpligt, att stadgandet kompletterades i avslutning till bestämmelsen i LKS.

KFSthlm stadgade vidare, att vid bestämmandet av stadens underställningsfria lånerätt icke skulle vid beräkandet av uttaxeringsbeloppet medtagas de belopp, som avsåge uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn. Enahanda bestämmelse hade ingått i 1862 års kommunalförordning för stad men hade borttagits vid 1930 års revision. På grund härav hade stadgandet icke heller medtagits i förslaget.

Bestämmelsen, att hänsyn icke skulle tagas till belopp, som avsåge folkskoleväsendet, hade ursprungligen föranletts av önskan att uppehålla likställighet mellan de städer, där folkskoleväsendet utgjorde en den borgerliga kommunens angelägenhet, och sådana, där detta icke vore händelsen. Denna anledning hade redan genom 1930 års lag om skolstyrelse i vissa kommuner förlorat så gott som all giltighet. Då ifrågavarande bestämmelse emellertid fått kvarstå i LKS, hade den ansetts böra bibehållas även i KFSthlm, ehuru den saknades i LKL, där den numera skulle vara mera motiverad än i LKS.

Slutligen vore att framhålla, att i förslaget icke upptagits de i KFSthlm förefintliga bestämmelserna om underställning av beslut, som avsåge »förändring i de av Kungl. Maj:t för stadskollegiet eller stadens nämnder fastställda instruktioner» och »förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt vilka kommunalutskylder skulle utgå efter annan än den i § 40 bestämda allmänna grund [kommunalskattelagens bestämmelser], ävensom påläggande av ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund». Stadgande om nämndinstruktionernas fastställelse funnes annorstädes i förslaget och syntes därför icke behöva här förnyas; LKL upprepade ej heller stadgandet om Kungl. Maj:ts fastställande av reglemente för kommunalnämndens medelsförvaltning. Vad skattedifferentieringsbesluten anginge hade i 5 kap. 2 § 2 mom. av förslaget intagits bestämmelser, svarande mot LKS 63 § 3 mom., varjämte i efterföljande paragraf upptagits föreskrift om beslutens underställning under överståthållarämbetet.

Stockholms stadsfullmäktige hava i fråga om beräkningen av stadens underställningsfria lånerätt uttalat sig för att vid beräkningen hänsyn icke skulle behöva tagas till utgifter, som i andra städer bestredes med landstingsskatt. Därvid hava fullmäktige åberopat ett utlåtande av drätselnämndens kammarkontor vari kontoret anförde följande.

Från stadens sida torde lämpligen böra i detta sammanhang erinras om det tidigare av stadsfullmäktige framförda yrkandet om utvidgning av den underställningsfria lånerätten för städer, som icke deltog i landsting, genom medgivande för dessa städer att från uttaxeringen frånräkna vad som motsvarade utgifter, som eljest bestredes med landstingsskatt. Sedan stadsfullmäktige anmodats inkomma med yttrande rörande 1932 års riksdags underdåniga skrivelse i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande föreskrifter om landskommunernas rätt att upptaga lån, hade kammarkontoret i tjänsteutlåtande i ärendet bland annat framhållit det sakligt befogade i nyssnämnda modifikation av bestämmelserna rörande bemälda städers upplåningsrätt, och stadsfullmäktige hade även vid sammanträde den 17 oktober 1932 på förslag av stadskollegiet beslutit att i anledning av remissen åberopa kammarkontorets tjänsteutlåtande.

Överståthållarämbetet har anförde följande.

Städer, som ej deltaga i landsting, befunde sig enligt gällande lagstiftning i förevarande hänseende i en vid jämförelse med övriga städer missgynnad ställning, i det de hade lånerätten ställd i beroende av även sådana utgifter, som för de övriga städerna bestredes med landstingsskattemedel, såsom framförallt sjukvårdskostnader. Vad särskilt Stockholm anginge hade den underställningsfria lånerätten stor betydelse för möjliggörande av anskaffning av nödigt rörelsekapital dels för bestridande av löpande utgifter, innan erforderliga skattemedel hunnit för året inflyta, dels för tillhandahållande av förlagsmedel inom förvaltningsgrenarna. Vad stadsfullmäktige sålunda och i övrigt i nu förevarande fråga anförde funne ämbetet värt beaktande.

Den av staden omnämnda frågan om en utvidgning av den underställningsfria lånerätten (riksdagens skrivelse 42/1932) har överlämnats till finansdepartementet, där den för närvarande är föremål för utredning. Nämnda spörsmål är därjämte icke någon specialfråga för Stockholms vidkommande utan berör i lika mån alla rikets städer, vilka icke deltaga i landsting. Även av denna orsak kan den icke lämpligen här upptagas utan bör lösas i sitt särskilda sammanhang.

I sista stycket har vidtagits en formell jämkning.

64 § (2 §) motsvarar LKS 75 §, ehuru med några avvikelser.

Den sakkunnige har härvid anförde, att det ansetts överflödigt att fordra samtidig underställning av alla arvodesbeslut och en tablå över stadens ekonomiska ställning — vilket för övriga städer föreskrevs i LKS 75 § — enär överståthållarämbetet kunde antagas även därförutan besitta nödig kännedom om förhållandena. Någon anledning torde icke finnas, att bland de underställningskrävande besluten upptaga hushållningsplaner för stadens donationsjord, då ett sådant stadgande helt visst skulle sakna praktisk betydelse. Däremot hade bland underställningsbesluten medtagits skattedifferentieringsbeslut, detta i anslutning till LLt 55 §, och enär differentieringsmöjligheterna i Stockholm vore mera omfattande än i övriga städer.

Departements-
chefen.

Beträffande sistnämnda underställningsfall hava *Stockholms stadsfullmäktige* särskilt uttalat, att då differentieringsmöjligheten i Stockholm formellt vore mera omfattande än i övriga städer, då vidare magistraterna i övriga städer deltog i beslutens utformande, och då slutligen i landstingen skattedifferentieringsbeslut krävde Konungens befallningshavandes godkännande, någon anledning icke syntes föreligga för fullmäktige att motsätta sig förslaget.

65 § (3 §) motsvarar LKS 45 §.

Den sakkunnige har härvid anfört följande.

För närvarande bleve flertalet stadsfullmäktigbeslut icke gällande utan överståthållarämbetets godkännande. För magistratsstäderna vore stadgat, att om magistraten funne, att ett stadsfullmäktigbeslut icke tillkommit i laga ordning, stode i strid mot allmän lag eller författning eller annorledes överskrede deras befogenhet, som fattat beslutet, eller att underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits, magistraten vore pliktig att vägra handräckning till verkställighet av samma beslut. Avskaffades den nuvarande underställningen under överståthållarämbetet, erfordrades en motsvarighet till magistratens nyssnämnda legalitetskontroll, så framt man icke ville giva Stockholm en särställning, utan önskade i huvudsak begränsa reformen till att åstadkomma likformighet mellan de för Stockholm och övriga stadskommuner gällande stadganden. Då överståthållarämbetet i väsentliga avseenden hade att fylla en magistrats uppgifter, borde förty en mot magistraternas legalitetskontroll svarande uppsikt åläggas ämbetet. En dylik kontroll utövade överståthållarämbetet redan enligt KFSthlm § 32 andra stycket, varest stadgades, att, därest stadsfullmäktige uraktlåtitt att underställa beslut i fråga, som tarvade underställning, överståthållarämbetet ägde förbjuda verkställighet av beslutet. Nödig kännedom om stadsfullmäktiges beslut erhöle överståthållarämbetet i följd av 2 kap. 13 och 27 §§ samt 3 kap. 5 § [motsvarande 20, 34 och 40 §§ i departementsförslaget].

Skyldighet för överståthållarämbetet att förbjuda verkställighet av lagstridiga stadsfullmäktigbeslut syntes påkallad också av en annan orsak än den nyss angivna. Då beslut, som icke fordrade överståthållarämbetets godkännande, för närvarande ofta verkställdes oberoende av beslutens laga kraft, krävde en statskontroll, som ej skulle riskera att bliva verkninglös, möjligheter till snabbt ingripande. Det ledde också till otillfredsställande resultat att låta förutsättningen för åtgärder från statsmyndigheternas sida vara enskilt initiativ i form av besvär, exempelvis i det fall, att beslutet innebure ett missbruk av en donation. Ett initiativ genom besvär av enskild kommunmedlem kunde ofta utebliva, särskilt i följd av det obehag och de kostnader, som kunde vara förenade med en besvärprocess. Den verkställighetshindrande verkan av besvär vore ju icke heller klar.

Stockholms stadsfullmäktige hava tillstyrkt den sakkunniges förslag och därvid erinrat, att Stockholms stad med hänsyn till detta stadgande fått behålla den betydelsefulla möjligheten att omedelbart kunna verkställa stadsfullmäktiges beslut, utan avvaktande av beslutets laga kraft.

66 § (4 §) motsvarar LKS 76 §.

Den sakkunnige har anfört följande.

Avvikelsen från LKS vore, att sista styckets till sin innebörd tivelaktiga verkställighetsföreskrift — »försummar klaganden något av vad sålunda föreskrivits, må beslutet gå i verkställighet» — ej medtagits. Vid 1930 års

kommunallagsrevision förklarade sig departementschefen, *statsrådet Lübeck*, — i anledning av framställda anmärkningar mot denna bestämmelse — icke vilja »ingå på den svåra frågan om besvärns inverkan på verkställbarheten av kommunala beslut». Då för närvarande ej några föreskrifter härom finnes i KFSthlm hade, i överensstämmelse med departementschefens uttalande, någon ändring ej heller för Stockholms del ansetts böra ske.

Förslaget skilde sig från KFSthlm § 49 däri, att bestämmelsen om »stadens nämnder» flyttats till 6 § i kapitlet [68 § i departementsförslaget], att besvärstiden föresloges börja löpa uppläsningdagen i stället för som nu dagen för offentliggörandet, samt att besvärsgunden »icke tillkommit i laga ordning» tillagts. För närvarande plägade uppläsningen ske vid stadskollegiets sammanträden, normalt torsdagar kl. 3 e. m., medan införandet i tidning ej kunde medhinnas förrän i fredagsnumret. Besvärsgunden »icke tillkommit i laga ordning» finnes ej i § 49, tydligen av den anledning, att överståhållarämbetet förutsatts utöva kontroll däröver — i praxis vore emellertid den olagliga tillkomsten av ett beslut redan nu giltig besvärsgund.

67 § (5 §) är i huvudsak likalydande med LKS 77 §.

68 § (6 §) första och andra styckena motsvarar LKS 79 §, ehuru samma besvärmöjlighet här i enlighet med vad nu gäller stadgas för samtliga nämnder.

Den sakkunnige har anført, att redigeringen skett närmast i anslutning till LKL 84 §, enär nämndinstruktionerna i Stockholm ej, såsom fallet ofta vore med drätselkamarreglementena, innehöllo några bestämmelser om besvär över vederbörande nämnds beslut, och då icke någon direkt motsvarighet till LKS 47 § återfunnes i förslaget.

Tredje stycket i 68 § är nytt och saknar förebild i LKS. Det avser att skapa möjlighet för inrättande av ett särskilt besvärsinstitut i befordringsärenden. Frågan om ett sådant institut har redan tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

År 1925 hemställde sålunda stadsfullmäktige hos Kungl. Maj:t om ändringar av KFSthlm, åsyftande införandet av ett dylikt besvärsinstitut.

Enligt detta förslag skulle för prövning av nämnds beslut i frågor om utnämning eller förordnande inrättas en förtroendenämnd, bestående av stadsfullmäktiges presidium samt därjämte, i syfte att ytterligare trygga nämndens kompetens, tvenne av Kungl. Maj:t årligen utsedda ledamöter med erfarenhet i allmänna värv. Besvär i dylika ärenden skulle vara undantagna från den vanliga kommunalbesvärsvägen.

Stadsfullmäktiges framställning föranledde Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga proposition i ärendet (nr 143/1925). Denna vann emellertid icke riksdagens bifall. Skälen härtill torde huvudsakligen hava varit, dels att den vanliga besvärsvägen ansetts böra oförändrad vidmakthållas, dels att Kungl. Maj:t ansågs icke böra utse ledamöter i en nämnd, vars uppgift vore realprövning i kommunala tjänstefrågor (se riksdagens skrivelse nr 182/1925).

Stockholms stadsfullmäktige hava numera den 13 juni 1932 gjort en förnyad underdånig framställning i ämnet. Stadsfullmäktige hava därvid överlämnat

en av stadsjuristen i Stockholm, numera professorn Halvar G. F. Sundberg verkställd, tryckt utredning och i anslutning därtill hemställt om intagande i den nya kommunallagen av bestämmelser, genom vilka skulle, så långt möjligt, iakttagas de mot det föregående förslaget inom riksdagen framställda anmärkningarna. Bestämmelserna voro av följande innehåll.

Besvär över stadens nämnders beslut om tillsättande av eller förordnande å tjänstebefattning å stadens lönestat skulle, där beslutet av nämnden fattats jämlikt dess av Kungl. Maj:t fastställda instruktion eller stadsfullmäktiges enligt förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm nämnden givna uppdrag, föras hos en särskild nämnd, kallad Stockholms stads förtroendenämnd. Ledamöter och suppleanter i förtroendenämnden skulle utses av stadskollegiet årligen i april månad för tiden intill nästa val. Instruktion för förtroendenämnden skulle fastställas av Kungl. Maj:t, sedan stadsfullmäktige därtill uppgjort förslag.

Besvärerna skulle från förtroendenämnden kunna fullföljas hos överståthållarämbetet, men i vanlig för kommunalbesvär gällande ordning, vadan besvärsprovningen därvid skulle vara begränsad till kommunalbesvärsgrunderna.

Den närmare motiveringen framgår av stadsfullmäktiges skrivelse och den inom staden verkställda utredningen. (Se Stockholms stadsfullmäktiges tryckta handlingar för år 1932, utl. 186, bih. 10 och 16.)

Överståthållarämbetet har i utlåtande den 13 augusti 1932 anfört, att, då ett tillmötesgående av kraven på ökad möjlighet till saklig prövning av de kommunala tillsättningsbesluten syntes önskvärt, för såvitt så kunde ske utan åsidosättande av gällande allmänna bestämmelser om kommunala besvär, överståthållarämbetet funnit sig böra för sin del förorda, att den i sådant syfte av stadsfullmäktige nu gjorda framställningen måtte vinna beaktande vid pågående revision av förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm.

Den sakkunnige har framhållit, att, om det också syntes föreligga skäl att upprätta ett särskilt besvärinstitut i befordringsärenden, det likväl knappast torde vara nödvändigt att inarbeta bestämmelserna därom i kommunallagen. Den speciella karaktär, detta besvärinstitut finge, syntes göra det mera lämpligt, att det liksom övriga särskilda ämnen, som anginge nämnderna, reglerades genom speciella, av Kungl. Maj:t fastställda bestämmelser. Det vore därför tillräckligt, att i kommunallagen intoges ett stadgande, som uteslöte kollision mellan olika besvärinstanser och tillika möjliggjorde prövning hos överståthållarämbetet även av ett i den särskilda ordningen överklagat utnämningsbeslut. Härvid borde å ena sidan besvärsgrunderna vara de för kommunalbesvär i allmänhet stadgade, men å andra sidan eventuella felaktigheter i den första nämndens handläggning och beslut få, i den mån detta beslut blivit bestående, åberopas hos överståthållarämbetet.

Stockholms stadsfullmäktige hava i sitt remissyttrande icke framställt någon erinran mot den sakkunniges förslag i denna del.

Den sakkunniges förslag synes innebära en praktisk lösning av det sedan länge i huvudstaden aktuella spørsmålet om en enhetligare handläggning av

stadens befordringsärenden. Då ur allmän synpunkt icke något torde vara att invända mot förslaget, biträder jag detsamma.

Med hänsyn till att vissa instruktioner enligt 42 § i departementsförslaget skola fastställas av överståthållarämbetet har en jämkning skett i sista stycket.

69 § (7 §) motsvarar LKS 78 §.

Den sakkunnige har framhållit, att hänvisningen till 3 § [65 § i departementsförslaget] gjorde stadgandet även tillämpligt å överståthållarämbetets beslut att förbjuda verkställighet; för övriga städer funnes bestämmelser om överklagande av motsvarande beslut meddelade i LKS 45 § andra stycket senare punkten. Orden »där icke för vissa frågor annorlunda är stadgat» syftade å sådana fall, där särskilda bestämmelser om överklagande funnes, såsom förhållandet exempelvis vore beträffande val till taxeringsnämnd. De särskilda bestämmelserna angående kungörandet av överståthållarämbetets utslag hade bibehållits.

Den sakkunniges förslag har jag funnit mig kunna biträda. Emellertid må för fullständighetens skull i fråga om rätten till talan mot överståthållarämbetets beslut anmärkas, att ifrågavarande paragraf endast avser sådana mål, där stadsfullmäktige eller andra kommunala organ i första hand fattat beslut. I fråga om klagorätten i sådana ärenden, som i första hand avgjorts av överståthållarämbetet (se t. ex. § 13 i departementsförslaget) eller magistraten (t. ex. § 14), innehåller förslaget icke, lika litet som nu gällande förordning, några föreskrifter. Såsom framgått av handläggningen av ett ärende, som nyligen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, hava olika tolkningar rörande klagorätten i dylika ärenden gjorts gällande från vederbörande myndigheters sida. Frågan huruvida och i vad mån nuvarande bestämmelser i ämnet böra kompletteras torde därför böra upptagas till närmare övervägande inom socialdepartementet.

Departements-
chefen.

70 § (8 §) motsvarar LKS 80 §.

Övergångsbestämmelserna.

De erforderliga övergångsbestämmelserna till lagen hade av den sakkunnige upptagits i en särskild promulgationslag, omfattande samtliga av honom avgivna lagförslag. Då jag av skäl, som i det följande skola angivas, för närvarande icke ämnar framlägga förslag i de övriga av utredningen berörda frågorna, har jag funnit lämpligt att överflytta övergångsbestämmelserna till själva lagen. I bestämmelserna hava vidtagits de ändringar, som betingas av att lagens ikraftträdande, som enligt den sakkunniges förslag var avsett att äga rum den 1 januari 1935, uppskjutits ett år.

Övriga frågor.

Gemensam valdag för landstingsmannaval.

I denna fråga är följande att anföra.

I proposition nr 216 till 1934 års riksdag angående förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen samt till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen, vilka förslag avsågo att möjliggöra röstning å annan ort än mantalsskrivningsorten, behandlades jämväl frågan om införande av liknande bestämmelser med avseende å de kommunala valen och elektorsvalen. Denna fråga ansågs emellertid av statsmakterna böra tillsvidare anstå och göras till föremål för ytterligare utredning. Skulle emellertid en sådan reform komma till stånd förutsätter detta, enligt vad de sakkunniga för utredning angående åtgärder till underlättande av valdeltagandet framhållit, att valen förrättades samtidigt i hela riket. Då sålunda frågan om gemensam valdag för landstingsmannaval i annat sammanhang är föremål för prövning, har jag ansett, att spørgsmålet här bör lämnas å sido för att övervägas i samband med den slutliga prövningen av nyssnämnda fråga.

Fullgjord skattebetalning såsom behörighetsvillkor för kommunala förtroendeuppdrag.

1930 års riksdag.

Såsom tidigare nämnts, har riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1930 (nr 330) anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till införande av bestämmelser i kommunallagarna, att den, som häftade för honom påförda utskylder till kommun eller stad, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, skulle vara utesluten från valbarhet vid val till kommunala förtroendeuppdrag.

I konstitutionsutskottets av riksdagen åberopade utlåtande anfördes härom i huvudsak följande.

Det torde böra anses såsom en rimlig fordran, att de, som erhöle kommunala förtroendeuppdrag, och åt vilka sålunda överlättes att disponera över kommunens och skattebetalarnas medel ävensom, beträffande kommunalnämndens ledamöter, att förvalta kommunens egendom, uppbära dess inkomster och i övrigt handhava dess drätsel, hade det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra. Utskottet ansåge därför, att den, som häftade för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sista åren, borde vara utesluten från valbarhet vid val till fullmäktige eller andra kommunala förtroendeuppdrag. I allmänhet torde måhända denna fordran upprätthållas inom kommunerna, men då motsatsen förekommit, torde lagbestämmelse härom böra införas.

Utskottet hade emellertid icke nu velat förelägga riksdagen förslag till införande av sådana lagbestämmelser utan hemställde allenast, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning och framläggande för

riksdagen av förslag om införande av bestämmelse i kommunallagarna om fulljord skattebetalning till kommunen i den utsträckning, som här ovan angivits, såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

Emot utskottets utlåtande hava åtta av dess ledamöter reserverat sig under yrkande, att någon begäran om utredning i förevarande avseende icke måtte av riksdagen hos Kungl. Maj:t framställas. Såsom skäl anfördes att ifrågavarande valbarhetsvillkor i regel upprätthölles inom kommunerna utan föreskrift i lag.

Den sakkunniges förslag.

Den sakkunnige har framlagt förslag till införande i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad samt i lagarna om församlingsstyrelse och om församlingsstyrelse i Stockholm ävensom i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner av ett behörighetsvillkor, enligt vilket den som häftade för honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, ej skulle kunna innehava följande förtroendeuppdrag: ordförande eller vice ordförande i kommunalstämma eller kyrkostämma, kommunal-, stads- eller kyrkofullmäktige, ledamot eller suppleant i kommunalnämnd, drätselkammare, kyrkoråd, skolråd och skolstyrelse. Genom ändring av lagen om folkskoleväsendet i Stockholm skulle samma behörighetsvillkor komma att gälla för ledamöter och suppleanter i huvudstadens folkskoleledning. Den sakkunniges förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm upptager jämväl detta villkor för huvudstadens stadsfullmäktige samt ledamöter och suppleanter i stadens nämnder.

Såsom motivering för dessa förslag har den sakkunnige anført följande.

Enligt kommunallagarna krävdes för valbarhet till fullmäktige dels rösträtt, dels faktiskt boende inom staden. Därutöver fordrades, för att en person skulle kunna vara fullmäktig, att vissa angivna behörighetsvillkor fylldes. Den redan i äldre lag dragna skillnaden mellan valbarhetsvillkor, vilka hänfördes till valögonblicket, och behörighetsvillkor, vilka skulle fyllas under hela mandattiden, hade i regeringsrättens praxis icke upprätthållits. I ett utslag (ref. 7/1923) hade sålunda majoriteten inom regeringsrätten funnit tvenne ledamöter av kommunalfullmäktige, vilka på grund av underlåtenhet att erlægga kommunalutskylder blivit såsom icke röstberättigade upptagna i gällande röstlängd, i följd därav icke kunde vara kommunalfullmäktige. Av detta utslag följde, att den, som häftade för obetalda kommunalutskylder under samtliga tre senaste kalenderår och i följd därav upptoges i röstlängden såsom icke röstberättigad, därmed förlorat icke blott sin valbarhet utan jämväl sin behörighet att fortfarande innehava det kommunala förtroendeuppdraget.

Den av riksdagen begärda lagändringen avsåge enligt riksdagsskrivelsens lydelse allenast, att för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag skulle krävas fulljord skattebetalning. Med hänsyn härtill borde egentligen ifrågavarande villkor upptagas bland valbarhetsvillkoren. Emellertid syntes, såsom nyss framhållits, praxis icke upprätthålla någon skillnad mellan valbarhet och behörighet, och departementschefen hade i propositionen nr 99 vid 1930 års riksdag uttalat den meningen, att någon olikhet härutinnan icke bestode mellan »de behörighetsvillkor, som angivas i första stycket, och de, som upptagits i andra stycket» av LKL 11 § och motsvarande stadganden i övriga kommunallagar.

Riksdagen uttalade i sin skrivelse utan inskränkning önskemålet, att ifrågasvarande valbarhetsvillkor uppställdes för kommunala förtroendeuppdrag; då emellertid bestämmelserna begärdes införda i kommunallagarna, torde icke andra än där i valbarhetshänseende avhandlade uppdrag vara åsyftade. Snarast skulle eljest ifrågakomma motsvarande tillägg i fattigvårdslagen 12 § och barnavårdslagen 6 §. Behörighetsvillkoret hade införts i lagen om skolstyrelse i vissa kommuner 8 § och lagen om folkskoleväsendet i Stockholm § 3, vilken tillika bragts i närmare överensstämmelse med kommunallagen och församlingslagen. Landstingslagen hade lämnats oberörd av den föreslagna reformen. I den motion, som återropades av konstitutionsutskottet, omnämndes blott de primärkommunala uppdragen.

En fråga, som tarvade övervägande, rörde möjligheten att utöva kontroll över tillämpningen av ifrågasvarande obehörighetsbestämmelse. Förlust av rösträtt skulle framgå av röstlängden, i vilken de förhållanden, som uteslöte rösträttens utövande, funnes antecknade. Förlust av behörighet till kommunalt förtroendeuppdrag av annan grund än förlust av rösträtten kunde däremot icke bestämmas med tillhjälp av röstlängden. Då röstlängden fastställdes allenast en gång årligen, kunde dessutom genom densamma icke erhållas den löpande registrering, som ett konstaterande vid varje tidpunkt av uppfyllelsen av behörighetsvillkoret fullgjord skattebetalning skulle kräva. Frånsett detta syntes det icke oundgängligt att för ett sådant ändamål införa en särskild kolumn i röstlängden med härav betingad särskild uppgiftsplikt. Att skattebetalningen icke fullgjorts kunde i förekommande fall på annat sätt konstateras.

Enligt reglementet för uppbördsverket i Stockholms stad avfördes vid uppbördsstämma influtna belopp i därtill avsedd kolumn i uppbördsboken; i bokens restlängd utfördes uppgifter å samtliga till betalning förfallna, men vid uppbördsstämman icke guldna poster. Utdrag av restlängden, upptagande en var skattskyldigs debetnummer, namn, titel eller yrke, adress, anställning och summan av honom påförda belopp, skulle särskilt för varje uppbördsmans distrikt eller del därav utskrivas och senast fjorton dagar efter uppbördsstämmans slut för indrivning till honom överlämnas. Såväl restlängden som dessa utdrag och avkortningslängden vore offentliga handlingar. Härigenom kunde sålunda en var konstatera, huruvida viss innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag häftade för oguldna kommunalutskylder till staden eller de territoriella församlingarna.

Liknande möjligheter förefunnes även i fråga om övriga kommuner. Enligt LKL 76 § skulle sålunda kommunalnämnden efter uppbördsstämman upprätta restlängd å de skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman behörigen guldit sin skatt, och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum. Restlängden skulle inom två månader efter uppbördsstämmans slut insändas till länsstyrelsen, som sedermera efter verkställande av erforderliga anteckningar översände båda exemplaren till utmätningsmannen i orten. LKS 71 § föreskreve, att drätselkammaren skulle efter uppbördsstämman upprätta restlängd å de skattskyldiga, som ej vid uppbördsstämman vederbörligen guldit sin skatt, och för vilka ej avkortning eller avskrivning i laga ordning ägt rum. I stad med magistrat skulle restlängden överlämnas till magistraten, som hade att indriva och till drätselkammaren redovisa de resterande utskylderna. I annan stad skulle restlängden tillställas den, som vore utmätningsman för staden, och åläge det denne att indriva och till drätselkammaren redovisa utskylderna. Den kommunala skatteuppbörden omfattade även uttaxering, beslutad av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige. Restlängdens uppgifter angående häftande för oguldna utskylder kompletterades genom avkortnings- och avskrivningslängden. Över

utskylder, som avkortats eller avskrivits före upprättandet av restlängd, skulle nämligen kommunalnämnden, respektive drätselkammaren, upprätta särskild avkortnings- och avskrivningslängd med angivande av avkortnings- eller avskrivningsorsaken. Även dessa längder torde vara att anse såsom sådana allmänna ärenden rörande handlingar, som enligt tryckfrihetsförordningen § 2 mom. 4:o) vore offentliga.

Något rapporterande från uppborgsmyndighetens sida till kommunen av namnen på dem, som häftade för oguldna kommunalutskylder, vilka förfallit under de tre sista kalenderåren, syntes icke vara nödvändigt. Det vore ej föreskrivet, att sådana anmälningar skulle ske om övriga obehörighetsanledningar, t. ex. omyndighetsförklaring eller konkurstillstånd.

Såsom av det anförda framginge, förefunnes enligt gällande bestämmelser icke väsentligen större svårigheter att utöva kontroll över iakttagande av ifrågavarande behörighetsvillkor än över andra, nu gällande, sådana villkor. Framhållas borde även, att enligt bestämmelsen om proportionella val en kandidats obehörighet icke medförde valsedelns kasserande, liksom att, när val skedde genom acklamation, en vald persons obehörighet endast hade betydelse med avseende å hans eget val. Följderna av ett eventuellt förekommande misstag vore sålunda starkt begränsade.

Det skulle emellertid icke vara omöjligt att, i händelse behov ansåges föreligga, genom administrativa bestämmelser föreskriva insändande och registrering av uppgifter om förhållanden, som inverka på behörigheten.

Yttranden.

Den sakkunniges förslag har i flertalet avgivna yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Införandet i kommunalrätten av villkoret fullgjord skattebetalning för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag har emellertid avstyrkts av *länsstyrelsen i Kopparbergs län, stadsfullmäktige i Göteborg, Södertälje och Vänersborg samt kommunalfullmäktige i Fors, Skön, Hässjö och Ytterlännäs*. Nämnda länsstyrelse har ansett villkoret icke vara betingat av något verkligt behov. Kommunalfullmäktige i Skön hava framhållit, att för denna kommun en lagändring av ifrågavarande innehåll skulle under tider, då industrien i större omfattning inställt driften, medföra att många kommunalmän nödgades avgå på grund av obehörighet. Kommunalfullmäktige i Hässjö hava anført, att den sakkunniges förslag skulle medföra svårigheter för kommunalstyrelsen i synnerhet i sådana tider som de dåvarande (hösten 1933), då mer än två tredjedelar av de skattskyldiga häftade helt eller delvis för oguldna skatter och alltså en stor del av kommunalrepresentationens ledamöter bleve nödsakade att avgå. Kommunalfullmäktige i Ytterlännäs hava å andra sidan ansett villkoret obehörligt, då erfarenheten visade, att förtroendemännen erlade sina utskylder; villkoret skulle dessutom ej drabba allenast skatteskokkare utan även oförvitliga och dugliga medborgare. Stadsfullmäktige i Göteborg hava anført följande.

Om någon, som innehade sådant uppdrag, på grund av sjukdom, arbetslöshet, tillfälliga affärssvårigheter eller dylikt icke skulle kunna betala hela skatten före årets slut, så skulle detta för honom omedelbart medföra obehörighet att inneha uppdraget ifråga. Sådana tillfälliga svårigheter kunde emellertid drabba även den mest oförvitlige och skötsamme kommunalman, utan att han på något sätt kunde lastas därför. Såsom behörighetsvillkoret

här utformats skulle det i vissa fall innebära en ren obillighet och den skärpning, som föresloges av bestämmelserna, kunde icke sägas vara motiverad av något samhällsintresse.

Skulle ledamot, som sålunda tillfälligtvis resterade för någon om än ringa del av kommunalskatten, deltagit i sammanträde, vari han enligt de föreslagna bestämmelserna icke varit behörig deltaga, så torde konsekvensen bli, att beslut, som varit beroende av hans röst, kunde förklaras olagligt. Härmed skulle skapas nya tillfällen till överklagande och trakasserier. Då riksdagen beslutit skrivelsen om skärpning av villkoren för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag, syntes man icke ha tillräckligt beaktat de konsekvenser, den föreslagna bestämmelsen skulle medföra med avseende på behörighetsvillkoren.

I några av de inkomna yttrandena har någon mening i sak icke uttalats, under hänvisning till att 1930 års riksdagsbeslut inneburit ett avgörande av sakfrågan, varför yttrandet blott avsåge utformningen av den sakkunniges förslag.

Emot det av den sakkunnige framlagda förslaget till villkorets utformning hava olika erinringar framställts.

Från flera håll har framhållits, att villkoret vore alltför strängt, vadan bestämmelserna borde mildras. *Stadsfullmäktige i Uddevalla* hava sålunda ansett, att villkoret fulljord skattebetalning blott borde avse valbarheten men ej behörigheten. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* har föreslagit, att det nuvarande valbarhetsvillkoret »röstberättigad» — med däri ingående skattestreck — skulle genom positiv, regeringsrättens praxis bekräftande föreskrift göras till jämväl behörighetsvillkor. Förslag att nuvarande utskyldsstreck skulle upptagas bland behörighetsgrunderna har framställts av *kyrkofullmäktige i Kristinehamn* och *Warnum*, och liknande mening har uttalats av *kommunalfullmäktige i Svedala*. *Kommunalfullmäktige i Bureå* hava avstyrkt att kravet på fulljord skattebetalning skulle gälla skolstyrelse.

Mot sakkunnigförslaget har anmärkts, att, då detsamma blott avsåge vissa kommunala uppdrag, verkningarna skulle bliva mycket ojämna, vadan en eventuell reform borde omfatta även andra än de i kommunallagarna omfördälda uppdragen. Dylika meningar hava uttalats av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Älvsborgs, Västmanlands, Gävleborgs och Norrbottens län, drätselkammaren i Gävle* samt *magistraten och stadsfullmäktige i Västervik*. *Styrelsen för svenska landskommunernas förbund* har härutöver anfört följande.

Förhållandena bleve härigenom rätt egenartade. Medan å ena sidan ett förvaltningsorgan som kyrkorådet med dess jämförelsevis ringa ekonomiska förvaltning skulle träffas av de nya bestämmelserna, komme dessa däremot icke att gälla fattigvårdsstyrelse eller arbetslöshetskommitté, ehuru dessas verksamhet ju omfattade ett betydande område inom den kommunala medelsförvaltningen med ofta synnerligen stor omslutning. Skulle man emellertid vilja tillämpa detta nya behörighetsvillkor jämväl på t. ex. fattigvårdsstyrelsen m. fl., borde det uppmärksammas, att de villkor, som för närvarande gällde för valbarhet till fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd icke ens förutsatte kommunal rösträtt i kommunen. Ett skattestreck som det föreslagna för valbarhet till dessa organ syntes därför böra följas av krav på att den valde skulle tillhöra de röstberättigade i kommunen.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har erinrat följande.

Uppställdes fullgjord skattebetalning som villkor för val till drätselkammare och kommunalnämnd, torde konsekvensen fordra samma förutsättning vid val av landstings förvaltningsutskott. Enligt den sakkunniges förslag vore vidare så viktiga områden som t. ex. fattigvård och barnavård undantagna. Finge en »skattesolkare» icke sitta såsom ledamot i en drätselkammare, torde det icke vara mera befogat, att han i en fattigvårdsstyrelse förvaltade skattemedel. Fungerade drätselkammare eller kommunalnämnd såsom arbetslöshetskommitté, bleve den, som icke på föreskrivet sätt fullgjorde sin skatteplikt, förhindrad att utdela arbetslöshetsunderstöd. Men intet hindrade, att han i en särskild arbetslöshetskommitté deltog i denna utdelning. Varför skattekravet skulle gälla medlemskapet i skolstyrelse men icke fattigvårdsstyrelse syntes svårförklarligt. Behörighetsvillkor funnes redan föreskrivna för en del av nämnder och styrelser, vilkas verksamhet icke reglerades genom kommunallagarna och de inneburo således ingen nyhet för dessa förvaltningsmyndigheter. Att de kompletterades med föreskrifter om fullgjord skattebetalning syntes vara en naturlig konsekvens av riksdagens i denna fråga intagna ståndpunkt.

Med begränsningen av stadgandets giltighet för stadskommuns vidkommande till stadsfullmäktige och drätselkammare skulle lagstiftningen för städernas del få en mycket skiftande innebörd, allt efter som organisationen gestaltades på olika håll. Medan t. ex. så relativt stora städer som Jönköping och Vänersborg centraliserade det väsentliga av sin förvaltning under drätselkammaren, föredro en så liten stad som Lysekil en bild av den största decentralisation. Med den föreslagna lagbestämmelsen skulle en person i städer av Jönköpings typ vid utebliven skattebetalning och därav framtingat utträde ur stadsfullmäktige och drätselkammaren praktiskt taget bliva helt avstängd från möjligheten att deltaga i det kommunala arbetet. Han skulle icke kunna deltaga i ledningen av affärsverk, renhållningsväsen etc., medan i städer, där dessa förvaltningsgrenar administrerades av särskilda styrelser, de nya behörighetsbestämmelserna icke skulle gälla dylika styrelser. Själva tyngdpunkten i förvaltningen vore i en stad förlagd till drätselkammaren, i en annan till ett beredningsutskott. För de båda städer, där stadskollegium funnes, skulle de föreslagna behörighetsvillkoren bliva fullständigt fakultativa för Göteborgs del, medan de för Stockholms vidkommande skulle bliva beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Väl skulle det kunna sägas — ett skäl som dock icke åberopades i utredningen — att för förvaltningsstyrelserna icke heller nu gällde några i lag bestämda behörighetsgrunder. Men riksdagen torde näppeligen avsett, att från »kommunala uppdrag» skulle undantagas de förvaltningsstyrelser, som tillsattes med stöd av kommunallagarna. I så fall skulle som ovan påvisades behörighetsbestämmelserna komma att verka särdeles irrationellt.

Den uppfattning, som i några av de nu nämnda yttrandena uttalats, att samma behörighetsvillkor även borde gälla landstingen, har icke delats av *styrelsen för svenska landstingsförbundet*, som tvärtom uttalat, att styrelsen utan att vilja yttra sig om den sakkunniges förslag i denna del dock icke funne nödigt eller lämpligt att i nu förevarande sammanhang ytterligare behörighetsvillkor föreskrevs för landstingsmännen eller ledamöterna av landstingens förvaltningsutskott.

Styrelsen för svenska stadsförbundet, länsstyrelsen i Gävleborgs län och drätselkammaren i Norrköping hava mot förslaget anmärkt, att det upptog fordran

på fullgjord skattebetalning som valbarhetsvillkor för drätselkammarens ledamöter men icke såsom behörighetsvillkor.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har uttalat önskvärdheten av att genom administrativa bestämmelser föreskrevs skyldighet att insända och registrera uppgifter om förhållanden, som inverkade på behörigheten, då prövningen av uppkommande behörighetsfrågor därigenom skulle underlättas.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har ansett, att någon registrering icke vore erforderlig enligt den sakkunniges förslag men att, om obehörigheten utsträcktes till andra kommunala uppdrag, arbetet inom valkommittéerna i åtminstone de största städerna skulle bliva ytterligt besvärligt. Det torde därför bliva nödvändigt att med föreskrifter om uppgiftsskyldighet från uppborndsmyndigheternas sida underlätta prövningen. Ett officiellt fastslående av behörigheten, skulle också utesluta trakasserier från partiledningars sida.

1934 års riksdag.

1934 års riksdag har i anledning av väckta motioner i skrivelse (nr 292) anhållit, att Kungl. Maj:t efter verkställd allsidig utredning av frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1935 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet.

Konstitutionsutskottet har i det utlåtande, som ligger till grund för nämnda riksdagsskrivelse, upptagit de anmärkingar mot den sakkunniges förslag i avseende å den bristande likformigheten kommunala förtroendeuppdrag emellan, som i flera remissyttranden framförts. Utskottet har i huvudsak uttalat:

Riksdagens framställning av år 1930 hade varken inneburit eller åsyftat en sådan begränsning av giltighetsområdet för ifrågavarande lagstiftning, att ett skärpt utskyldsstreck endast skulle komma att gälla för sådana kommunala förtroendeuppdrag, som i valbarhets- eller behörighetshänseende omedelbart regleras i kommunalförfattningarna för de s. k. primärkommunerna. Lagstiftningen borde ej i skilda kommuner få en olika verkan beroende på i vilken utsträckning förvaltningen centraliserats hos drätselkammare eller kommunalnämnd. Föga konsekvent vore det också att skärpa utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till stads- och kommunalfullmäktige eller drätselkammare och kommunalnämnd men däremot icke till landsting eller landstings förvaltningsutskott. Syftemålet med de begärda lagbestämmelserna kunde dessutom endast delvis nås, om desamma icke gällde även i fråga om sådana i särskilda författningar omhandlade styrelser för självförvaltning som fattigvårdsstyrelse, barnvårdsnämnd, sjukhusdirektion, hälsovårdsnämnd, nykterhetsnämnd, byggnadsnämnd och brandstyrelse. Stadgandena angående dessa styrelser eller nämnder vore av kommunalrättslig natur, och därför borde, såsom ock förutsattes år 1930, frågan om skärpt kommunalt utskyldsstreck såsom villkor för valbarhet till desamma beredas och prövas i ett sammanhang med frågan om införande i kommunallagarna av bestämmelser i motsvarande hänseende. Det kunde ifrågasättas, om icke därjämte övriga i kommunallagarna upptagna villkor för behörighet till där omhandlade kommunala förtroendeuppdrag borde utsträckas att gälla andra dylika uppdrag. Till spörsmålet, om de grundläggande reglerna angående de åsyftade behörighetsvillkoren borde införas i kommunallagarna även i vad de anginge

sådana styrelser eller nämnder, som reglerades i specialförfattningar, hade utskottet nu liksom år 1930 ej ansett sig behöva taga ståndpunkt före utredningens slutförande. Den utredning i förevarande ämne, som hittills verkstälts, syntes med hänsyn till sin begränsade omfattning icke kunna läggas till grund för den av riksdagen år 1930 begärda lagstiftningen.

Nio ledamöter av utskottet hava anmält avvikande mening och ansett att tillräckliga skäl icke föreläge för en hemställan om ytterligare utredning i ämnet.

Nuvarande valbarhets- och behörighetsvillkor.

Enligt för närvarande gällande bestämmelser äro samma valbarhets- och behörighetsvillkor tillämpliga för kommunal-, stads- och kyrkofullmäktige, kommunalstämmans och kyrkostämmans ordförande och vice ordförande, ledamot och suppleant i kommunalnämnd, kyrkoråd, skolråd, skolstyrelse, fortsättningskolstyrelse och biblioteksstyrelse. För dessa uppdrag gälla sålunda såsom valbarhetsvillkor kraven på tjugufem års ålder, rösträtt i kommunen och, utom för skolstyrelse, faktisk bostad därsammastädes. Obehörig för nämnda uppdrag är åter den, som står under förmynderskap, eller är i konkurstillstånd, eller är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning, eller på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd, eller ställd under framtiden för brott, vilket kan medföra dylik påföljd,¹⁾ eller är förklarad ovärdig att inför rätta föra annans talan.

För övriga kommunala uppdrag äga dessa valbarhets- och behörighetsvillkor endast delvis eller icke alls giltighet. För landstingsman och ledamot eller suppleant i landstings förvaltningsutskott gäller sålunda icke kravet på bostad inom landstingsområdet och ej heller fattigvårdsstrecket, varjämte valbarhetsåldern blir högre i följd av valbarhetsvillkoret röstberättigad inom området vid landstingsmannaval. För andra kommunala uppdrag äro valbarhetsvillkoren än färre. Vad först angår de i kommunalagarna omförmälda gäller för ledamot eller suppleant i drätselkammare allenast kravet röstberättigad, varemot obehörighetsgrunderna icke äga tillämpning. Beträffande övriga i nämnda lagar avsedda nämnder, styrelser eller beredningar liksom för uppdrag såsom revisor eller revisorssuppleant fordras icke ens, att den valde är röstberättigad inom kommunen.

I fråga om självförvaltningsnämnderna uppställa författningarna i regel icke heller fordran på rösträtt i kommunens angelägenheter. Ett undantag utgör härvidlag lagen om offentlig arbetsförmedling den 15 juni 1934, enär ledamot eller suppleant i styrelse för arbetsförmedlingsanstalt endast må vara den, som är kommunalt röstberättigad. Villkoret faktisk bostad inom kommunen finnes icke någonstädes stadgat; i fråga om fattigvårdsstyrelse,

¹⁾ Enligt lagen den 16 februari 1934 (nr 16) om upphävande av 17 kap. 32 § första punkten rättegångsbalken skall den dag Konungen förordnar vad i lag eller författning är stadgat om verkan därav att någon ställts under framtiden för brott upphöra att gälla.

barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd fordras, att den valde skall vara »bosatt» därstädes, men detta torde enligt rättspraxis blott innebära, att han där är mantalsskriven. Icke heller plägar fattigvårdsstrecket gälla; här betecknar sålunda bestämmelsen i kungörelsen angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, enligt vilken såsom ordförande, ledamot eller suppleant i arbetslöshetskommitté ej den må tjänstgöra, som är föremål för hjälpverksamhet enligt 3 eller 4 kap. i kungörelsen eller åtnjuta fattigvård, ett undantag från den allmänna regeln.

Beträffande fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, nykterhetsnämnd, polisnämnd, hälsovårdsnämnd och byggnadsnämnd äga visserligen de övriga allmänna behörighetsvillkoren jämte kravet på tjugufem års ålder tillämpning men för åtskilliga andra organ, såsom brandstyrelse, slakthusstyrelse, sjukhusdirektion och epideminämnd, finnas överhuvud icke några som helst föreskrifter om valbarhet eller behörighet. Enahanda är fallet med styrelser över kommunala undervisningsanstalter, såsom högre folkskolor, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor samt de till den kommunala yrkesundervisningen hörande skolorna, ehuru här i vissa fall valbarhetsföreskrifter kunna intagas i vederbörande lokala reglemente.

Även om något exempel på fullgjord skattebetalning såsom valbarhets- eller behörighetsvillkor icke föreligger bland de bestämmelser, som avse kommunernas representativa och administrativa organ, innebär detta icke, att ett stadgande av det föreslagna innehållet skulle sakna all motsvarighet. Utom kommunalstyrelsens område finnes sålunda en dylik föreskrift. Till ledamot eller suppleant i beredningsnämnd, fastighetstaxeringsnämnd eller taxeringsnämnd må nämligen ej annan väljas än den, som under året näst före taxeringsåret haft att utgöra allmän kommunalskatt till kommunen eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och jämväl, i den mån utskylderna vid valet varit förfallna, erlagt desamma.

Departements-
chefen.

I fråga om sådana uppdrag, för vilkas innehavande kravet på rösträtt i kommunens angelägenheter utgör en förutsättning, gäller för valbarheten redan ett utskyldsstreck, då den, som i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalender-åren, häftar för utskylder för flera än två av dessa år, förlorar sin rösträtt, sedan detta genom den nya röstlängden konstaterats, och därigenom också sin valbarhet, vilket enligt rättspraxis tillika innebär förlust av behörigheten att vidare innehava uppdraget.

En skärpning av detta utskyldsstreck synes icke vara erforderligt eller lämpligt. Icke heller anser jag tillräckliga skäl hava anförts för införandet av ett utskyldsstreck i de talrika fall då för närvarande icke ens kravet på rösträtt blivit uppställt såsom valbarhetsvillkor. Såsom även i inkomna yttranden framhållits, kan den uteblivna skattebetalningen bero av sjukdom, oförvållad arbetslöshet eller annan liknande orsak; att under sådana förhållanden förklara uppdragshavaren obehörig att fortfarande innehava sitt uppdrag vore icke motiverat. Att bättre än det nuvarande utskyldsstreckets schematiskt gör skilja på de fall då bristande vilja och de fall då oförvållad

oförmåga varit anledning till den uteblivna skattebetalningen lärer, på sätt i fråga om utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor ofta konstaterats, vara praktiskt ogenomförbart. Det må ock beaktas, att skatten för närvarande först erlägges upp till två år i efterhand. Den skattskyldiges förhållanden kunna då givetvis på grund av mellankommande omständigheter av den art, som nyss berörts, vara helt förändrade. Därtill kommer att, såsom från flera håll och senast av konstitutionsutskottet framhållits, ett villkor om fulljord skatteplikt, som blott omfattade de uppdrag för vilkas innehavande kräves rösträtt i kommunen, skulle få väsentligt olika verkningar i skilda kommuner, beroende av den kommunala organisationens olika utformning.

Den ovan återgivna bestämmelsen med avseende å valbarhet till beskattningsnämnderna kan icke anföras såsom en parallell. Dels tillhöra icke dessa nämnder kommunalförvaltningen utan hava en helt fristående ställning och speciella uppgifter. Dels anknytes kravet på den fullgjorda skattebetalningen här till den föreskriften, att valbarheten förutsätter skattskyldighet — vilket som bekant ej är fallet med vare sig rösträtten eller valbarheten inom kommunalstyrelsen. Och vidare är den fullgjorda skattebetalningen enligt taxeringsförordningen ett rent valbarhetsvillkor men icke någon grund för en under mandattiden inträdande obehörighet, varigenom ett alltid odiöst diskvalificerande i efterhand är uteslutet. Därtill kommer till sist, att det vid beskattningsnämnderna allenast är fråga om korta uppdrag, blott avseende några månader, medan valen till de kommunala representationerna och nämnderna avse ett flertal år.

Såsom av det anförda framgår, kan jag icke tillstyrka införande av ett valbarhetsvillkor av det slag riksdagen äskat.

Övriga lagförslag.

Bland den sakkunniges lagförslag upptages även ett *förslag till lag om ändrad lydelse av lagen den 15 maj 1903 om folkskoleväsendet i Stockholm*. Genom detta förslag hade dels stadgats samma valbarhetsvillkor för ledamotskap i folkskoledirektionen som i övriga nämnder, dels borttagits bestämmelsen om kvinnas särskilda avsägelse rätt, dels givits en avfattning av föreskrifterna i mom. 2 angående ordförandeskapets utövande av borgarråd, överensstämmande med redaktionen av den föreslagna kommunallagens motsvarande bestämmelser. Då enligt nu föreliggande förslag till kommunallag något utskyldsstreck icke införes, och de övriga sakliga ändringarna torde sakna nämnvärd praktisk betydelse, samt en författningsändring av enbart redaktionella skäl icke synes nödvändig, torde något förslag till ändrad lydelse av lagen om folkskoleväsendet i Stockholm icke nu böra framläggas.

Som jag inledningsvis berört hade den sakkunnige jämväl framlagt förslag till bestämmelser om *de kommunala förtroendemännens ansvar*, att införas i kommunallagarna samt fattigvårds- och barnavårdslagarna, ävensom förslag till ändrad lydelse av 25 kap. 22 § strafflagen. Den sakkunniges förslag i

dessa delar har varit föremål för olika uttalanden i yttrandena. Jag är ej nu beredd att framlägga något förslag i ämnet utan torde spörsmålet böra bli föremål för ytterligare omprövning.

Föredraganden hemställer härefter, att det inom socialdepartementet överarbetade förslaget till *lag om kommunalstyrelse i Stockholm* måtte genom proposition föreläggas riksdagen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.